

EUROPOS AUDITO RŪMAI

Specialioji ataskaita Nr. 11

2011

ISSN 1831-0885

AR GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMA
YRA PARENGTA IR VALDOMA TAIP,
KAD GALĖTŲ BŪTI VEIKSMINGA?

LT

Specialioji ataskaita Nr. 11 // 2011

AR GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMA YRA PARENGTA IR VALDOMA TAIP, KAD GALĖTŲ BŪTI VEIKSMINGA?

(pagal SESV 287 straipsnio 4 dalies antrąją pastraipą)

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1
Faks. +352 4398-46410
El. paštas: euraud@eca.europa.eu
Svetainė: <http://www.eca.europa.eu>

Specialioji ataskaita Nr. 11 // 2011

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji prieinama per portalą EUROPA (<http://europa.eu>).

Katalogo duomenys pateikiami šio leidinio pabaigoje.
Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2011

ISBN 978-92-9237-274-3
doi:10.2865/78573

© Europos Sąjunga, 2011
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Printed in Luxembourg

TURINYS

DALIS

ŽODYNĖLIS

I–VI **SANTRAUKA**

1–11 **ĮVADAS**

1–7 **GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMOS PRINCIPAI**

8–11 **EKONOMINIS POTENCIALAS**

12–16 **AUDITO TIKSLAS, APIMTIS IR METODAS**

17–55 **PASTABOS**

17–32 **NORMINIŲ NUOSTATŲ TRŪKUMAI IR VALSTYBIŲ NARIŲ PATIKRŲ PRIEŽIŪRA**

18–22 NUOSTATOSE DĖL SKVN IR SGN PRODUKTO ATITIKTIES ŠIO PRODUKTO SPECIFIKACIJOMS NENUSTATYTI MINIMALŪS REIKALAVIMAI

23–27 PATIKROS, SKIRTOS NELEISTINOMS VEIKOMS APTIKTI IR UŽKARDYTI, NĖRA AIŠKIAI TEISIŠKAI APIBRĖŽTOS

28–32 KOMISIJOS VYKDOMA VALSTYBIŲ NARIŲ PATIKRŲ, SUSIJUSIŲ SU GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMA, PRIEŽIŪRA TURI TRŪKUMŲ

33–38 **GALIMYBIŲ PRITRAUKTI DAUGIAU GAMINTOJŲ YRA, TAČIAU JAS RIBOJA LABAI ILGOS PROCEDŪROS IR INFORMUOTUMO TRŪKUMAS**

33–35 GALIMYBIŲ PRITRAUKTI DAUGIAU GAMINTOJŲ ĮSTOTI Į GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ YRA

36–37 LABAI ILGOS ĮREGISTRavimo PROCEDŪROS ATGRASO POTENCIALIUS PARAIŠKŲ TEIKĖJUS

38 TURIMOS PRIEMONĖS TIK NETIESIOGIAI SUSIJUSIOS SU PATRAUKLUMU

- 39–55** **VARTOTOJŲ INFORMUOTUMAS APIE GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ YRA MAŽAS IR NAUDOJAMI BŪDAI VARGU AR JĮ PADIDINS**
- 39–40 VARTOTOJŲ INFORMUOTUMAS APIE GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ YRA MAŽAS
- 41–55 TAIKOMI BŪDAI VARGU AR GALI PADIDINTI INFORMUOTUMĄ APIE GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ
- 56–62** **IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS**

KOMISIJOS ATSAKYMAI

ŽODYNĖLIS

Bendrasis dokumentas: su paraiška įregistruoti produkto pavadinimą kaip SKVN ar SGN teikiamas dokumentas, kurį tikrina Komisija. Jame išdėstytos pagrindinės produkto specifikacijos ypatybės ir aprašytas produkto ryšys su konkrečia geografine vietoje.

Bendroji žemės ūkio politika: ES žemės ūkio pagalbos ir schemų sistema.

ES žemės ūkio produktų kokybės politika: ES schemų, skirtų pabrėžti gerąsias produkto ypatybes, kurias jis įgyja dėl konkrečios kilmės vietos ir / arba dėl specialaus gamybos metodo.

EŽŪFKP priemonė Nr. 132: finansinė parama ūkininkams dėl išlaidų, patiriamų dėl dalyvavimo maisto kokybės schemose, tarp jų geografinių nuorodų (GN) schemoje.

EŽŪFKP priemonė Nr. 133: finansinė parama, teikiama gamintojų grupėms ir skirta vartotojams informuoti bei maisto kokybės schemoms, tarp jų ir GN schemai, priklausantiems produktams skatinti.

Geografinių nuorodų (GN) schema: tai schema, kurios tikslas – saugoti originalius pavadinimus tų produktų, kurių savybės, geras vardas ar kitos ypatybės iš esmės yra priskirtini jų geografinei kilmei. Priklausomai nuo to, kiek stiprus ir kokio pobūdžio yra ryšys su konkrečiu regionu, schemoje yra skiriami dviejų tipų saugomi pavadinimai – SKVN ir SGN.

Įgaliotoji institucija: valstybės narės atsakingoji centrinė institucija, įgaliota organizuoti oficialią kontrolę, skirtą patikrinti SKVN ar SGN produkto atitiktį šio produkto specifikacijoms ir prižiūrėti, kaip suteiktas pavadinimas yra naudojamas rinkoje.

Kaimo plėtros programa: valstybės narės parengtas ir Komisijos patvirtintas pagrindinis ES kaimo plėtros politikos planavimo ir įgyvendinimo dokumentas. Dabartinės kaimo plėtros programos apima 2007–2013 m. laikotarpį.

Neleistinos veikos: draudžiamas ar neleistinas saugomo pavadinimo naudojimas, jo minėjimas ar kitos vartotojus dėl tikrosios produkto kilmės klaidinančios veikos.

Pareiškėjų grupė: bet kokios teisinės formos ir sudėties gamintojų arba perdirbėjų, susijusių su tuo pačiu žemės ūkio ar maisto produktu, susivienijimas. Ji teikia paraišką už patikrinimą atsakingai nacionalinei institucijai įregistruoti produkto pavadinimą kaip saugomą kilmės vietos nuorodą (SKVN) ar saugomą geografinę nuorodą (SGN).

Produkto specifikacija: dokumentas, teikiamas su paraiška įregistruoti produkto pavadinimą kaip SKVN ar SGN. Joje pateikiami svarbūs produkto požymiai, kaip antai saugomas pavadinimas, produkto aprašymas, geografinės vietovės apibūdinimas, produkto gaminimo būdas ir išsamūs duomenys, kuriais patvirtinamas produkto ir geografinės vietovės ryšys. Produktas, kuris yra teikiamas į rinką saugomu pavadinimu, turi atitikti produkto specifikaciją.

Saugoma kilmės vietos nuoroda (SKVN): pavadinimai, įregistruoti kaip saugoma kilmės vietos nuoroda, apibūdina produktus, kurių ypatybės visų pirma priklauso nuo geografinės vietovės ir nuo gamintojų atitinkamos srities gamybinių sugebėjimų. Visi gamybos etapai vyksta būtent toje geografinėje vietovėje. Tarp produktų ypatybių ir jų geografinės kilmės turi būti glaudus ryšys.

Saugomos geografinės nuorodos (SGN): pavadinimai, įregistruoti kaip saugoma geografinė nuoroda, apibūdina produktus, kurių ypatybės ar geras vardas siejami su tam tikra geografinė vietove, kurioje vykdomas bent vienas gamybos etapas. Jei tai perdirbami produktai, žaliavos gali būti tiekiamos iš kitų geografinių vietovių.

11 straipsnio patikros: valstybių narių patikros, kuriomis įsitikinama, kad SKVN ar SGN produktas atitinka šio produkto specifikacijas, prieš pateikiant jį į rinką. Šios patikros atliekamos pagal 2006 m. kovo 20 d. Reglamento (EB) Nr. 510/2006 dėl žemės ūkio produktų ir maisto produktų geografinių nuorodų ir kilmės vietos nuorodų apsaugos 11 straipsnį.

SANTRAUKA

I.

Europos geografinių nuorodų schemos tikslas – saugoti pavadinimus tų produktų, kurių ypatybės siejamos su geografine vietoje, kurioje jie yra gaminami. Priklausomai nuo to, kiek stiprus ir kokio pobūdžio yra ryšys su konkrečia geografine vietoje, schemoje yra skiriami dviejų tipų saugomi pavadinimai – SKVN ir SGN.

II.

Geografinių nuorodų schema sukuria palankias ekonomines galimybes ūkininkams ir maisto gamintojams ir gali turėti teigiamą poveikį kaimo ekonomikai. Norint pasiekti šį tikslą ir suteikti numatytą apsaugą, būtinas atitinkamas ES administracinis pagrindas. Audito Rūmai išnagrinėjo, ar schemos kontrolės sistema yra konceptualiai nuosekli, ar naudojamos procedūros ir priemonės daro schemą patrauklią potencialiems dalyviams ir ar turimos priemonės ir Komisijos veiksmai padėjo geriau informuoti apie ją vartotojus.

III.

Su geografinių nuorodų schema susijusių patikrų tikslas – patikrinti SKVN ar SGN produkto atitiktį produkto specifikacijoms ir nustatyti saugomo pavadinimo neleistino naudojimo atvejus. Auditas parodė, kad šių patikrų kontrolės sistemų koncepciją būtina tobulinti. ES teisės aktų nuostatose dėl atitikties maisto ir pašarų teisei, dėl gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių nenustatyti minimalūs valstybių narių patikrų, susijusių su geografinių nuorodų schema, reikalavimai.

SANTRAUKA

IV.

Nors Komisija privalo vykdyti su geografinių nuorodų schema susijusių valstybių narių patikrų priežiūrą, nė viena Komisijos tarnyba nėra specialiai atsakinga už šios schemos auditų vykdymą ir iki šiol nebuvo atliktas nė vienas toks auditas. Tik neseniai buvo pradėta dokumentacijos peržiūra, kuri parodė valstybių narių atskaitomybės trūkumus.

V.

Geografinių nuorodų schemos veiksmingumas priklauso nuo to, kiek plačiai ją naudoja gamintojai ir kiek su ja yra susipažinę vartotojai. Galimybių pritraukti papildomų gamintojų įstoti į schemą yra, ypač ten, kur mažas susidomėjimo lygis, tačiau labai ilga paraiškų nagrinėjimo procedūra juos atgraso. Be to, gamintojai dažnai net nežino, kad schema egzistuoja. Komisijos užsakymu atliktas tyrimas rodo, kad tik labai maža vartotojų dalis išmano schemos simbolius ir koncepciją. Nors akivaizdu, kad šiai padėčiai ištaisyti būtina imtis informavimo apie geografinių nuorodų schemą veiksmų, nėra bendros šio klausimo sprendimo strategijos Europos Sąjungos lygmeniu. Yra parengta keletas priemonių ir veiksmų, tačiau jie nėra nuoseklūs.

VI.

Audito Rūmai rekomenduoja Komisijai:

- į teises nuostatas dėl geografinių nuorodų schemos įtraukti minimalius produkto specifikacijų tikrinimo reikalavimus;
- geriau išaiškinti su neleistinomis veikomis susijusių patikrų apimtį. Pataisyti tarpusavio pagalbos taisykles taip, kad jos geriau atitiktų nacionalinių institucijų reikmes;
- įtraukti valstybių narių vykdomų GN schemos patikrų auditus į savo reguliarių auditų valstybėse narėse planą;
- parengti aiškią geografinių nuorodų schemos propagavimo tarp gamintojų ir vartotojų strategiją, siekiant didinti jų informuotumą. Komisija turėtų išnagrinėti veiksmingesnius schemos skatinimo būdus, pavyzdžiui, savo pačios iniciatyva surengti kampaniją.

ĮVADAS

GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMOS PRINCIPAI

1. ES žemės ūkio produktų kokybės politikos tikslas – pabrėžti gerąsias produktų ypatybes, kurias jie įgyja dėl konkrečios kilmės vietos ir / arba dėl specialaus gamybos metodo. Viena iš šių politiką sudarančių ir šioje atskaitoje nagrinėjamų schemų yra žemės ūkio produktų ir maisto produktų geografinių nuorodų (GN) schema.
2. GN schemos tikslas – saugoti originalius pavadinimus tų produktų, kurių savybės, geras vardas ar kitos ypatybės iš esmės yra priskirtini jų geografinei kilmei. Šie pavadinimai laikomi intelektinės nuosavybės teisėmis. Schema sukurta atsižvelgiant į nacionalines sistemas, kaip antai Prancūzijos *Appellation d'Origine Contrôlée* (AOC) ar Italijos *Denominazione di Origine Controllata* (DOC), garantuojančias apsaugą nacionaliniu lygmeniu.
3. GN schema buvo įdiegta 1992 metais, siekiant sukurti Bendrijos taisyklių pagrindą, kuriuo būtų pagrįstas bendras suderintas ES įregistruotų pavadinimų apsaugos metodas¹. Šiuo metu ji reglamentuojama 2006 m. kovo 20 d. Reglamentu (EB) Nr. 510/2006 dėl žemės ūkio produktų ir maisto produktų geografinių nuorodų ir kilmės vietos nuorodų apsaugos (toliau – Reglamentas)².
4. Priklausomai nuo to, kiek stiprus ir kokio pobūdžio yra ryšys su konkrečia geografine vietove, schemoje yra skiriami dviejų tipų saugomi pavadinimai:
 - a) pavadinimai, įregistruoti kaip saugoma kilmės vietos nuoroda (SKVN), apibūdina produktus, kurių ypatybės visų pirma priklauso nuo geografinės vietovės ir nuo gamintojų atitinkamos srities gamybinių sugebėjimų³. Visi gamybos etapai vyksta būtent toje geografinėje vietovėje. Tarp produktų ypatybių ir jų geografinės kilmės turi būti glaudus ryšys. Žinomų SGKN produktų pavyzdžiai yra „Queso Manchego“, „Prosciutto di Parma“, „Grana Padano“, „Comté“;

¹ Pirmą kartą GN schema buvo įsteigta 1992 m. liepos 14 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2081/92 dėl žemės ūkio produktų ir maisto produktų geografinių nuorodų ir kilmės vietos nuorodų apsaugos (OL L 208, 1992 7 24, p. 1).

² OL L 93, 2006 3 31, p. 12.

³ Reglamento 2 straipsnio 1 dalies a punktas.

- b) pavadinimai, įregistruoti kaip saugoma geografinė nuoroda (SGN), apibūdina produktus, kurių ypatybės ar geras vardas siejami su tam tikra geografinė vietove, kurioje vykdomas bent vienas gamybos etapas. Jei tai perdirbami produktai, žaliavos gali būti tiekiamos iš kitų geografinių vietovių⁴. Žinomų SGN produktų pavyzdžiai yra „Bayerisches Bier“, „Scotch Beef“, „Pruneaux d’Agen“.

⁴ Reglamento 2 straipsnio 1 dalies b punktas.

⁵ Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas: 2010 m. metinė veiklos ataskaita, 1.2 lentelė, p. 6.

- 5.** Galima įregistruoti kaip vieną ar abu GN schemas tipus tuos produktus, kurie yra susiję su tam tikra geografinė vietove Europos Sąjungoje arba trečiojoje šalyje, kurioje šių produktų pavadinimai yra saugomi (pvz., Kinijoje ar Kolumbijoje).
- 6.** 2010 metų pabaigoje pagal Reglamentą buvo įregistruoti 964 produktų pavadinimai: iš jų 502 kaip SKVN ir 462 kaip SGN. Nuo schemas įvedimo įregistruojamų produktų pavadinimų skaičius nuolat augo. Komisija nusistatė sau tikslą, kad iki 2012 metų pabaigos bus įregistruota 1 100 produktų pavadinimų⁵.
- 7.** SKVN ir SGN produktus galima atpažinti iš specialių ES simbolių, kurių paskirtis – suteikti garantiją, kad atitinkami produktai yra susiję su konkrečia geografinė vietove. Ant produktų, kuriuos apima GN schema, etiketės turi būti logotipas (arba užrašai: „saugoma kilmės vietos nuoroda“ ar „saugoma geografinė nuoroda“).

SKVN ir SGN logotipai

Šaltinis: Komisijos reglamento (EB) Nr. 1898/2006 (OL L 369, 2006 12 23, p. 1), iš dalies pakeisto Reglamentu (EB) Nr. 628/2008 (OL L 173, 2008 7 3, p. 3) V priedas.

EKONOMINIS POTENCIALAS

8. Bendra pagal Reglamentą įregistruotų SKVN ir SGN produktų didmeninė vertė yra įvertinta apie 15 milijardų eurų, ši suma sudaro apie 2,5 % visų maisto suvartojimo Europos Sąjungoje išlaidų⁶ ir yra palygintina su didmenine ekologiškų produktų verte. Toliau pateiktoje diagramoje parodyta pagrindinių SKVN ir SGN produktų kategorijų bendros didmeninės vertės procentinė dalis⁷.
9. Tyrimais nustatyta, kad SKVN ir SGN produktų gamintojo kaina paprastai didesnė nei tos pačios kategorijos produktų be saugomos geografinės nuorodos. Šis nustatytas kainų skirtumas svyravo nuo 5 % iki 300 %. Viena svarbesnių studijose nurodytų šio skirtumo priežasčių yra kokybės, kuri yra užtikrinama saugant geografinės nuorodas, kontrolė⁸.

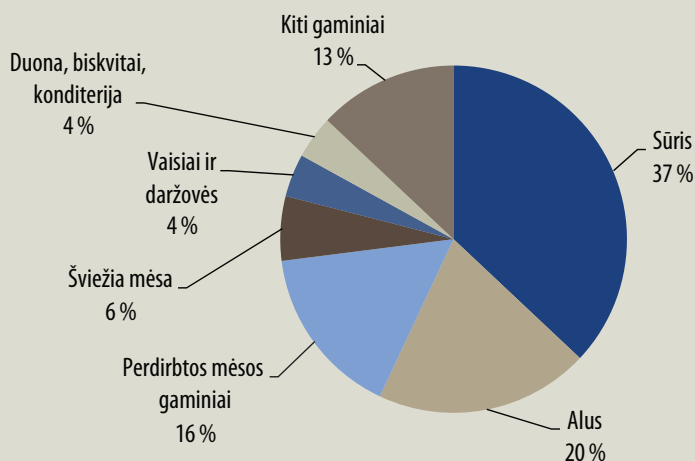
⁶ „AND International“: *Valeur de la production agricole sous AOP et IGP* (Žemės ūkio produktų su SKVN ir su SGN vertė) — Galutinė ataskaita (2009 m. rugpjūčio mėn.).

⁷ DG AGRI informacinis biuletenis apie SKVN ir SGN produktus (2010 m.).

⁸ *London Economics: Evaluation of the CAP policy on the protected designations of origin (PDO) and protected geographical indications (PGI)* (Bendrosios žemės ūkio politikos saugomų kilmės vietos nuorodų (SKVN) ir saugomų geografinių nuorodų (SGN) srityje vertinimas) (2008 m.).

1 DIAGRAMA

SKVN IR SGN PRODUKTŲ DIDMENINĖS VERTĖS PROCENTINĖ DALIS

Šaltinis: Europos Komisija, DG AGRI.

- 10.** Reglamente pripažįstamas ekonominis GN schemas potencialas ir teigiama, kad padidindama ūkininkų pajamas ir išlaikydama gyventojus kaimo vietovėse ji galėtų nepaprastai sustiprinti kaimo ekonomiką⁹. Komisija savo komunikate dėl Bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) ateities pabrėžė, kad žemės ūkio produktų kokybės politika, įskaitant GN schemą, yra sudėtinė BŽŪP dalis¹⁰. Ši politika prisideda išlaikant žemės ūkio veiklos įvairovę kaimo vietovėse ir didina konkurencingumą.
- 11.** Egzistuoja su GN schema susijusios finansinės priemonės, kurios nereikalauja didelių ES biudžetinių išlaidų. Šių priemonių tikslas – skatinti maisto kokybės schemas, įskaitant geografinių nuorodų (GN) schemą, ir remti jose dalyvaujančius ūkininkus.

⁹ Reglamento preambulės 2 konstatuojamoji dalis.

¹⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „BŽŪP artėjant 2020 m.: su aprūpinimu maistu, gamtos ištekliais ir teritorine pusiausvyra susijusių būsimų uždavinių sprendimas“, COM(2010) 672 galutinis, 2010 m. lapkričio 18 d.

AUDITO TIKSLAS, APIMTIS IR METODAS

- 12.** Reglamente teigiama, kad tam tikras savybes turinčių produktų skatinimas galėtų duoti didelės naudos kaimo ekonomikai. Norint pasiekti šį tikslą ir suteikti numatytą apsaugą, būtinas atitinkamas ES administracinis pagrindas. Taigi audito tikslas buvo atsakyti į klausimą: „Ar geografinių nuorodų schema yra parengta ir valdoma taip, kad galėtų būti veiksminga?“
- 13.** Atsakyti į šį klausimą buvo naudojami šie kriterijai:
- su GN schema susijusių patikrų sistemos **veiksmingumas**: gamintojas, tapęs GN schemos dalyviu, tikisi, kad jo produkto pavadinimas yra patikimai apsaugotas nuo neleistino ar neteisingo naudojimo, kas yra tikėtina dėl didesnės įregistruotų produktų kainos. Vartotojas, perkantis SKVN ar SGN produktą tikisi, kad jis kilęs iš nurodytos geografinės vietovės ir atitinka produkto specifikaciją¹¹. Todėl, norint patenkinti abiejų šalių lūkesčius, būtina apibrėžti, kas yra veiksminga su GN schema susijusių patikrų sistema;
 - GN schemos **patrauklumas**: GN schemos sėkmės mastas priklauso nuo jos gebos patraukti gamintojus. Jei schema jų nesudomins, ji negalės turėti laukiamo poveikio;
 - vartotojų informuotumas** apie GN schemą: kad vartotojas galėtų pasirinkti SKVN ar SGN produktą, jis turi žinoti, kad tokia schema egzistuoja, ir būti susipažinęs su jos principais, garantuojančiais, kad produktas pagamintas tam tikroje geografinėje vietovėje ir kaip nurodyta produkto specifikacijoje.
- 14.** Audito metu dėmesys buvo sutelktas į norminį pagrindą ir Komisijos veiksmus. Audito Rūmų atstovai lankėsi atsakinguose Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato (DG AGRI) skyriuose, kur kalbėjosi su darbuotojais ir nagrinėjo dokumentus. Buvo susisiepta su Komisijos sveikatos ir vartotojų reikalų generaliniu direktoratu (DG SANCO) ir aiškintasi, koks yra jo vaidmuo Komisijai vykdant valstybių narių atliekamą GN schemos patikrų priežiūrą.

¹¹ Produkto specifikaciją sudaro svarbūs požymiai, kaip antai saugomas pavadinimas, produkto aprašymas, geografinės vietovės apibūdinimas, produkto gaminimo būdas ir išsamūs duomenys, kuriais patvirtinamas produkto ir geografinės vietovės ryšys.

- 15.** Buvo susisiepta su atsakingomis tarnybomis visose valstybėse narėse siekiant gauti papildomų įrodymų, patvirtinančių Komisijos lygmeniu pareikštas pastabas, ir, kur įmanoma, – papildomos informacijos. Informacija buvo renkama internetinės apklausos būdu ir lankantis valstybių narių institucijose¹². Internetinė apklausa buvo atlikta visose valstybėse narėse, ją sudarė trys klausimynai¹³. Atsakymų į visus tris klausimynus lygis sudarė 90 %.
- 16.** Audito metu buvo tiriama padėtis 2009 metų pabaigoje ir buvo nagrinėjami svarbūs tolesni pokyčiai. Atitinkamai ataskaitos skirsnyje „išvados ir rekomendacijos“ buvo atsižvelgta į naujo reglamento dėl „žemės produktų kokybės schemų“ pasiūlymą. Pasiūlymas susijęs su GN ir kitomis kokybės schemomis, kurios bus įtrauktos į bendrą reglamentą¹⁴.

¹² Vokietijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Kipre, Lenkijoje ir Portugalijoje.

¹³ „Valstybių narių vykdomi patikrinimai ir vertinimai“, „Valstybių narių kontrolės priemonės“ ir „Finansinė parama ir skatinimas“.

¹⁴ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl žemės ūkio kokybės schemų pasiūlymas, COM(2010) 733 galutinis, 2010 12 10.

PASTABOS

NORMINIŲ NUOSTATŲ TRŪKUMAI IR VALSTYBIŲ NARIŲ PATIKRŲ PRIEŽIŪRA

- 17.** GN schema skirta saugoti produktų pavadinimus, įregistruotus kaip SKVN ar SGN. Norint pasiekti šį tikslą yra ypač svarbu nustatyti veiksmingą valstybių narių patikrų, susijusių su GN schema, sistemą ir tinkamai šias patikras prižiūrėti. Dėl to būtina skirti du patikrų tipus:
- a) Reglamento 11 straipsnyje nustatyta valstybių narių prievolė tikrinti SKVN ar SGN produktų atitiktį jų specifikacijoms prieš juos pateikiant į rinką („11 straipsnio patikros“). Reglamente teigiama, kad už šias patikras valstybėse narėse yra atsakinga „kompetentinga institucija“; jame taip pat nurodyta, kad šias patikras gali atlikti nepriklausoma „kontrolės įstaiga“, akredituota pagal standartą EN 45011¹⁵. Šių patikrų sąnaudų našta paprastai tenka bendrovėms;
 - b) kompetentingos institucijos valstybėse narėse yra taip pat atsakingos už patikras, kuriomis siekiama aptikti ir užkardyti neleistiną saugomo produkto naudojimą, imitavimą ar jo įvaizdžio panaudojimą ar kitas vartotojus dėl tikrosios produkto kilmės klaidinančias veikas¹⁶.

NUOSTATOSE DĖL SKVN IR SGN PRODUKTO ATITIKTIES ŠIO PRODUKTO SPECIFIKACIJOMS NENUSTATYTI MINIMALŪS REIKALAVIMAI

- 18.** Reglamente nėra nustatyti minimalūs reikalavimai kompetentingoms institucijoms ir kontrolės įstaigoms dėl tokių klausimų, kaip 11 straipsnio patikrų aprėptis, dažnumas, jų atrankos metodika ir kontroliuoti įvairiuose gamybos ir paskirstymo etapuose dalyvaujantys subjektai. Reglamento 10 straipsnyje, užuot pateikus konkrečių instrukcijų dėl kontrolės sistemos¹⁷, daroma nuoroda į Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, skirtos tikrinti, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių¹⁸.

¹⁵ Europos standarte EN 45011 nustatyti bendri reikalavimai, kuriuos privalo vykdyti už produkto sertifikavimą atsakinga trečioji šalis, kad būtų pripažinta kompetentinga ir patikima.

¹⁶ Įvairios neleistinų veikų formos išvardytos Reglamento 13 straipsnio 1 dalyje.

¹⁷ Reglamento 10 straipsnio 1 dalis: „Valstybės narės paskiria kompetentingą instituciją ar institucijas, kurios yra atsakingos už kontrolę, susijusią šiuo reglamentu nustatytais prievolėmis laikantis Reglamento (EB) Nr. 882/2004 nuostatų“.

¹⁸ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių (OL L 191, 2004 5 28, p. 1).

19. Tačiau šiame Reglamente (EB) Nr. 882/2006 nėra konkrečiai aptariamos produkto specifikacijos (11 straipsnio) patikros. Dauguma kontrolę reglamentuojančių teisės aktų nuostatų yra bendro pobūdžio ir yra susijusios su maisto sauga, higiena bei gyvūnų sveikata ir gerove. Jose aptariami tokie klausimai, kaip ėminių ėmimo ir jų analizės metodai, etaloninių laboratorijų tvirtinimas ar oficiali pašarų ir maisto įvežimo iš trečiųjų šalių kontrolė. Taigi jos nėra svarbios nustatant minimalius reikalavimus 11 straipsnio patikroms.
20. Dėl to, kad su GN schema susijusiose teisės nuostatose beveik nėra jokios konkrečios informacijos apie 11 straipsnio patikras, atsirado neatitikčių tarp įvairių valstybių narių įdiegtų kontrolės sistemų. **1 lentelėje** pateiktas skirtingos praktikos aplankytose valstybėse narėse pavyzdys.

1 LENTELĖ

DVIEJŲ 11 STRAIPSNIO PATIKROMS SKIRTŲ KONTROLĖS SISTEMŲ Palyginimas

Kontrolės sistemos ypatybės	Kontrolės įstaiga (1 valstybė narė)	Kompetentinga institucija (2 valstybė narė)
Patikrų ciklas (bendrovės)	Įvairus: metinis ar daugiamecis (priklausomai nuo produkto).	Metinės kiekvienos bendrovės patikros
Patikros aprėptis	Gamintojas	Gamintojas, pakavimo įmonės, įmonės, gaminančios nuosavas produktų etiketes
Pradžios patikra ¹	Neprivaloma; pirmoji patikra gali būti atlikta praėjus keliems metams po įstojimo į GN schemą	Privaloma gamintojui patvirtinti
Tam tikrą saugomą pavadinimą naudojančių bendrovių registras (kontroliuojama populiacija)	Bendrovės registruotis neprivalo	Bendrovės registruotis privalo
Įmties sudarymas (bendrovių atranka patikrai)	Remiantis rizika	Kasmet patikrinamos visos bendrovės
Nacionalinė institucija prižiūri regionines kompetentingas institucijas	Nepaisant to, kad egzistuoja atskiros regiono lygmens kompetentingos institucijos, jų priežiūra nevykdoma	Patikras vykdo tik viena kompetentinga institucija

¹ Pradžios patikros taikomos gamintojams, ateinantiems į rinką su produktu, kurio pavadinimas yra saugomas kaip SKVN ar SGN; jų tikslas – patikrinti šio produkto atitiktį jo produkto specifikacijai.

Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

21. Lentelėje parodyti abiejų sistemų skirtumai įvairiais aspektais, kaip antai patikrų ciklo, jų aprėpties ir pradžios patikrų privalomumo. Kontrolės sistemų skirtumų buvo nustatyta išnagrinėjus atsakymus į internetinę apklausą. Tokie neatitikimai trukdo pasiekti tikslą taikyti „vienodesnį požiūrį“ į reglamente nustatytas patikras tam, kad „būtų užtikrintos vienodos konkurencijos sąlygos šias nuorodas turinčių produktų gamintojams ir sustiprintas vartotojų pasitikėjimas tokiais produktais“¹⁹.
22. Beje, informacijos, palyginti, yra daugiau apie valstybių narių patikras, susijusias su kitų ES kokybės schemų kontrole. Reglamente, skirtame vyno produktų GN schemai, nagrinėjami tokie klausimai, kaip tikrintinų gamintojų atranka ar tikrintini gamybos proceso etapai²⁰. Taip pat daugiau informacijos yra pateikta apie valstybių narių kontrolės priemones, susijusias su ekologiniu ūkininkavimu, kuris yra viena iš ES kokybės schemų. Reglamente dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo nuostatos papildoma Reglamentu (EB) Nr. 882/2004 nustatytas sąlygas. Jos skirtos tokiems klausimams, kaip patikrų dažnis, tikrintini gamybos proceso etapai, kontrolės įstaigų atskaitomybės prievolės ir keitimasis informacija su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis²¹.

¹⁹ Reglamento preambulės 6 konstatuojamoji dalis.

²⁰ 2009 m. liepos 14 d. Komisijos Reglamentas (EB) Nr. 607/2009, nustatantis kai kurias išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 479/2008 įgyvendinimo taisykles, susijusias su kai kurių vyno produktų saugomomis kilmės vietos ir geografinėmis nuorodomis, tradiciniais užrašais, ženklinimu etiketėmis ir pristatymu (OL L 193, 2009 7 24, p. 60).

²¹ 2007 m. birželio 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo (OL L 189, 2007 7 20, p. 1).

TRŪKUMŲ TIKRINANT PRODUKTŲ SPECIFIKACIJAS PAVYZDŽIAI

Kontrolės įstaigos vykdomo žaliavų, skirtų perdirbamam SKVN produktui, kilmės tikrinimo trūkumų buvo nustatyta dviejose aplankytose valstybėse narėse.

Atliekant alyvuogių aliejaus produkto specifikacijos patikrą nebuvo atliekamas patikimumo testas dėl vidutinio alyvuogių derliaus, kurį alyvuogių augintojai gauna iš savo sklypų. Tokie testai yra svarbūs nustatant, ar į aliejaus spaudimo malūnus pristatomų ir perdirbamų alyvuogių kiekis iš tikrųjų galėjo būti užaugintas atitinkamoje geografinėje vietovėje.

Vienos kontrolės įstaigos, tikrinusios kaip SKVN įregistruoto sūrio produkto specifikaciją, darbas atskleidė trūkumų tikrinant šiam sūriui gaminti naudoto pieno kilmę. Atlikdama patikrą Kontrolės įstaiga nepatikrino rizikos, kad sūrio gamybai galėjo būti naudojamas pienas, kilęs iš ūkių ir karvių, esančių kitoje nei produkto specifikacijoje nurodytoje geografinėje vietovėje.

PATIKROS, SKIRTOS NELEISTINOMS VEIKOMS APTIKTI IR UŽKARDYTI, NĖRA AIŠKIAI TEISIŠKAI APIBRĖŽTOS

- 23.** Reglamento 13 straipsnyje nustatyta prievolė saugoti įregistruotus pavadinimus nuo įvairių formų neleistinių veikų. Dėl to Europos Parlamentas pareiškė, kad visų valstybių narių institucijos privalo vykdyti savo prievolę užtikrinti visišką geografinių nuorodų apsaugą *ex officio*²².
- 24.** Nepaisant to, kad įregistruotų pavadinimų apsauga nuo draudžiamo jų panaudojimo yra labai svarbi, Reglamente nėra jokių nuostatų dėl to, kokias patikras valstybės narės privalo vykdyti, kad tokia apsauga būtų užtikrinta. Vienintelė informacija, kurią Komisija pateikė dėl patikrų, skirtų aptikti ir užkardyti neleistinas veikas, yra tai, kad su GN produktais susijusios patikros reglamentuojamos Reglamentu (EB) Nr. 882/2004 ir todėl valstybės narės privalo jas nustatyti savo daugiamečiuose nacionaliniuose kontrolės planuose (DNKP), kurie minimi šiame reglamente²³. Tačiau lieka neaišku koks yra valstybių narių prievolės reguliariai vykdyti patikras, skirtas aptikti ir užkardyti neleistinas veikas, mastas. Nėra jokių nurodymų, kaip (ir ar iš viso) reikia vykdyti tokias patikras.
- 25.** Kai kurios applančytos valstybės narės pabrėžė būtinybę, kad reglamente būtų numatyta tarpusavio pagalbos procedūra, kuri leistų reaguoti į pranešimus apie neleistiną saugomų pavadinimų naudojimą valstybėje narėje, kuri nėra gamybos valstybė narė. Ši problema verčia suabejoti Reglamento (EB) Nr. 882/2004 35 ir 36 straipsniuose dėl ryšių palaikymo įstaigų ir pagalbos gavus prašymą išdėstytų nuostatų tinkamumu.

²² Europos Parlamento 2010 m. kovo 25 d. rezoliucija dėl žemės ūkio produktų kokybės politikos: kokios strategijos laikytis? (OL C 4 E, 20011 1 7, p. 25).

²³ Aiškinamoji pastaba Nr. 2009-01.

26. Dauguma valstybių narių reguliariai nevykdo patikrų, skirtų aptikti ir užkardyti neleistinas veikas. Paprastai patikras, skirtas aptikti ir užkardyti neleistinas veikas, susijusias su SKVN ar SGN produktais, jos vykdo tik tais atvejais, kai gauna įskundimą arba kaip antraeilės maisto produktų higieniškumo ir saugumo patikras. Vizitai į valstybes nares ir internetinė apklausa parodė, kad ten, kur šios patikros atliekamos, SKVN ir SGN produktų iš kitų šalių aprėptis skiriasi. Kai kuriose valstybėse narėse tokie produktai visai netikrinami, o apsiribojama tik nacionaliniais produktais.
27. Toliau langelyje pateikti neleistinių veikų pavyzdžiai, kuriuos valstybės narės aptiko, atlikdamos maisto saugumo patikras arba reaguodamos į įtarimus ar įskundimus, ir parodyta, kokia didelė randasi rizika, kai nesant reguliarių patikrų neaptinkamos neleistinos veikos.

NACIONALINIŲ INSTITUCIJŲ IŠAIŠKINTŲ NELEISTINIŲ VEIKŲ PAVYZDŽIAI

Prancūzijos institucijos nustatė, kad vienas mėsininkas parduodavo ėrieną restoranams, rodydamas savo sąskaitose faktūrose saugomą GN pavadinimą, nors jo tiekiamos mėsos atveju to daryti buvo negalima. Savo ruožtu restoranai darė neleistiną nuorodą į saugomą pavadinimą savo valgiaraščiuose.

Bavarijos institucijoms ištyrus ėminius iš parduotuvių, parduodančių konkretų kaip SKVN saugomą sūrį, buvo nustatyta neleistino šio pavadinimo naudojimo atvejų. Didžioji ištirtų sūrių dalis nebuvo pagaminta nurodytoje geografinėje vietovėje, o vienu atveju sūris buvo pagamintas iš karvės, o ne avies pieno, kaip nurodyta produkto specifikacijoje.

Viena apdirbimo ir pakavimo bendrovė parduodavo valgomąsias alyvuoges, naudodama kaip SKVN saugomą pavadinimą. Italijos institucijoms išnagrinėjus dokumentaciją pasirodė, kad ši bendrovė pakavo kitos veislės alyvuoges, nei nurodytoji produkto specifikacijoje.

Graikijos valdžios institucijoms patikrinus vieną prekybos centrą buvo rastas SKVN sūrio pavadinimas vitrinos šaldytuvo etiketėje. Tas pats pavadinimas buvo ant produkto svėrimo etiketės ir ant pirkimo čekio. Prekybos centras neturėjo pažymėti sūrio saugomu pavadinimu, kadangi gamintojas nebuvo akredituotas ir dėl to nebuvo tikrinamas dėl produkto specifikacijos.

**KOMISIJOS VYKDOMA VALSTYBIŲ NARIŲ PATIKRŲ,
SUSIJUSIŲ SU GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMA,
PRIEŽIŪRA TURI TRŪKUMŲ**

- 28.** Tinkama valstybių narių kontrolės sistemų priežiūra turėtų apimti reguliarių valstybių narių atliekamų patikrų auditavimą ir jų kontrolės veiklos ataskaitų peržiūrėjimą.

**KOMISIJA NEAUDITUOJA VALSTYBIŲ NARIŲ PATIKRŲ, SUSIJUSIŲ SU
GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMA**

- 29.** Reglamente nėra specialių nuostatų dėl Komisijos vykdomos su GN schema susijusių patikrų priežiūros. Tačiau nuoroda į priežiūrą yra įtraukta į Reglamento (EB) Nr. 882/2004 45 straipsnį, kuriame reikalaujama, kad Komisijos ekspertai atliktų bendruosius ir specialiuosius valstybių narių oficialios kontrolės auditus. Be to, nors DG SANCO Maisto ir veterinarijos tarnyba (MVT) paprastai atlieka valstybių narių oficialios kontrolės auditus, ji neprisiima išskirtinės atsakomybės už GN schemos auditus. Ji laikosi nuomonės, kad teisės aktuose kalbama apie pačius Komisijos ekspertus, kad niekur neužsiminta, kad ši Bendrijos kontrolė turi apsiriboti MVT veikla ir kad MVT yra vienintelė įgaliota atlikti šios srities auditus.
- 30.** Audito Rūmai pažymi, kad iki šiol nebuvo atlikta nė vieno tokio audito. MVT paaiškino, kad auditai neatliekami dėl ribotų išteklių bei nustatytų prioritetų maisto saugos, gyvūnų sveikatos, gyvūnų ir augalų sveikatos ir gyvūnų gerovės srityse. Kitaip sakant, šiuo metu Komisija griežtai neprižiūri, kaip valstybėse narėse įgyvendinama GN schema.

**VALSTYBĖS NARĖS NEPAKANKAMAI IŠSAMIAI ATSISKAITO APIE
GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMOS PATIKRAS**

- 31.** Valstybių narių atskaitomybė už GN schemos patikras yra dalis atskaitomybės, nustatytos Reglamento (EB) Nr. 882/2004 41 ir 44 straipsniuose, kuriuose reikalaujama daugiamečių nacionalinių kontrolės planų (DNKP) ir metinių jų įgyvendinimo ataskaitų. Pirmą kartą DG AGRI atliko DNKP ir metinių ataskaitų analizę 2009 metais. Analizė apėmė keturias valstybes nares ir joje buvo nagrinėjama, ar egzistuoja informacija apie produktų, įregistruotų kaip SKVN ar SGN produktas, patikras ir apaugą ir kiek tokios informacijos yra. DG AGRI analizė aiškiai parodė informacijos apie tokias patikras trūkumą: jos arba išvis nebuvo, arba ji buvo neišsami.
- 32.** Todėl Komisijoje yra labai mažai informacijos apie valstybių narių kontrolės sistemas. Remdamasi šia informacija Komisija negali aiškiai įvertinti, kurios institucijos atlieka patikras kiekvienoje valstybėje narėje ir kokie yra šių patikrų rezultatai.

²⁴ Belgijos, Danijos, Vokietijos, Estijos, Airijos, Latvijos, Lietuvos, Maltos, Nyderlandų, Austrijos, Slovakijos, Suomijos, Švedijos.

**GALIMYBIŲ PRITRAUKTI DAUGIAU GAMINTOJŲ
YRA, TAČIAU JAS RIBOJA LABAI ILGOS
PROCEDŪROS IR INFORMUOTUMO TRŪKUMAS**

**GALIMYBIŲ PRITRAUKTI DAUGIAU GAMINTOJŲ ĮSTOTI
Į GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ YRA**

- 33.** GN schemos sėkmės mastas priklauso nuo jos gebos pritraukti gamintojus. Atsakymai į internetinę apklausą rodo, kad pusė valstybių narių institucijų vertina susidomėjimą jų šalyje kaip „mažą“ arba kaip „labai mažą“, atsižvelgiant į tai kiek daug produktų jų šalyje jų vertinimu galėtų būti įregistruoti²⁴. Pagrindinės nurodytos „mažo“ ir „labai mažo“ susidomėjimo priežastys yra šios:
- a) „bendrovės mano, kad dėl paraiškų procedūrų sugaištama per daug laiko“;
 - b) „valstybėse narėse nėra su GN schema susijusių tradicijų“;

- c) „nepakankamas vartotojų informuotumas apie GN schemas egzistavimą“;
- d) „nepakankamas gamintojų informuotumas apie GN schemas egzistavimą“.

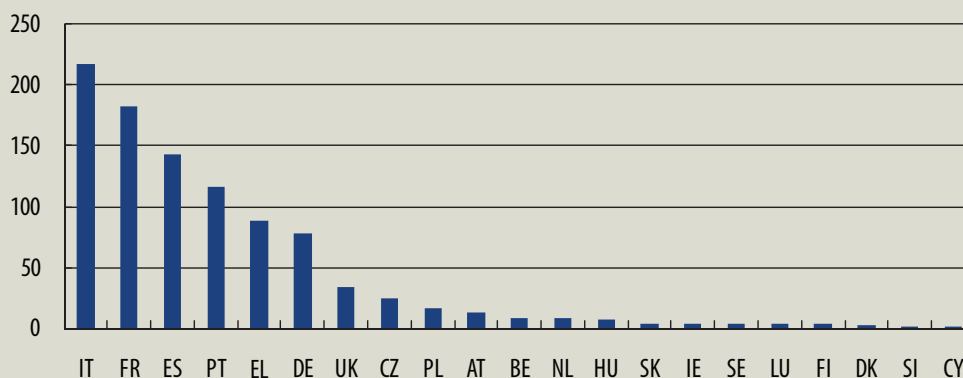
²⁵ Bulgarijoje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Maltoje, Rumunijoje.

34. 2 diagramoje parodytas įregistruotų pavadinimų paplitimas valstybėse narėse 2010 metų pabaigoje patvirtina kai kurių valstybių narių pateiktą vertinimą, kad jų šalyje susidomėjimas yra mažas arba labai mažas.

35. Diagrama rodo, kad dauguma įregistruotų produktų pavadinimų susitelkę nedaugelyje valstybių narių: 77 % įregistruotų produktų pavadinimų kilę tik iš 5 valstybių narių, tuo tarpu 14 % valstybių narių 2010 metų pabaigoje buvo įregistruoti vos 5 % produktų pavadinimų, iš jų 6 valstybėse narėse nebuvo įregistruota nė vieno produkto pavadinimo²⁵. Toks nevienodas pasiskirstymas rodo aiškų GN schemas patrauklumo skirtumą įvairiose valstybėse narėse. Šią padėtį galima būtų paaiškinti tuo, kad prieš įvedant ES schemą kai kurios valstybės narės, kaip antai Prancūzija, Italija ar Ispanija, turėjo panašią nacionalinę schemą ir todėl šių šalių gamintojai turi didesnę šios schemas patirtį, yra geriau su ja susipažinę ir yra labiau ja suinteresuoti.

2 DIAGRAMA

SKVN IR SGN ĮREGISTRUOTŲ PRODUKTŲ PAVADINIMAI PAGAL VALSTYBES NARES¹

¹ Dvi trečiosios šalys (Kolumbija ir Kinija) 2010 metų pabaigoje turėjo po vieną įregistruotą produktą.

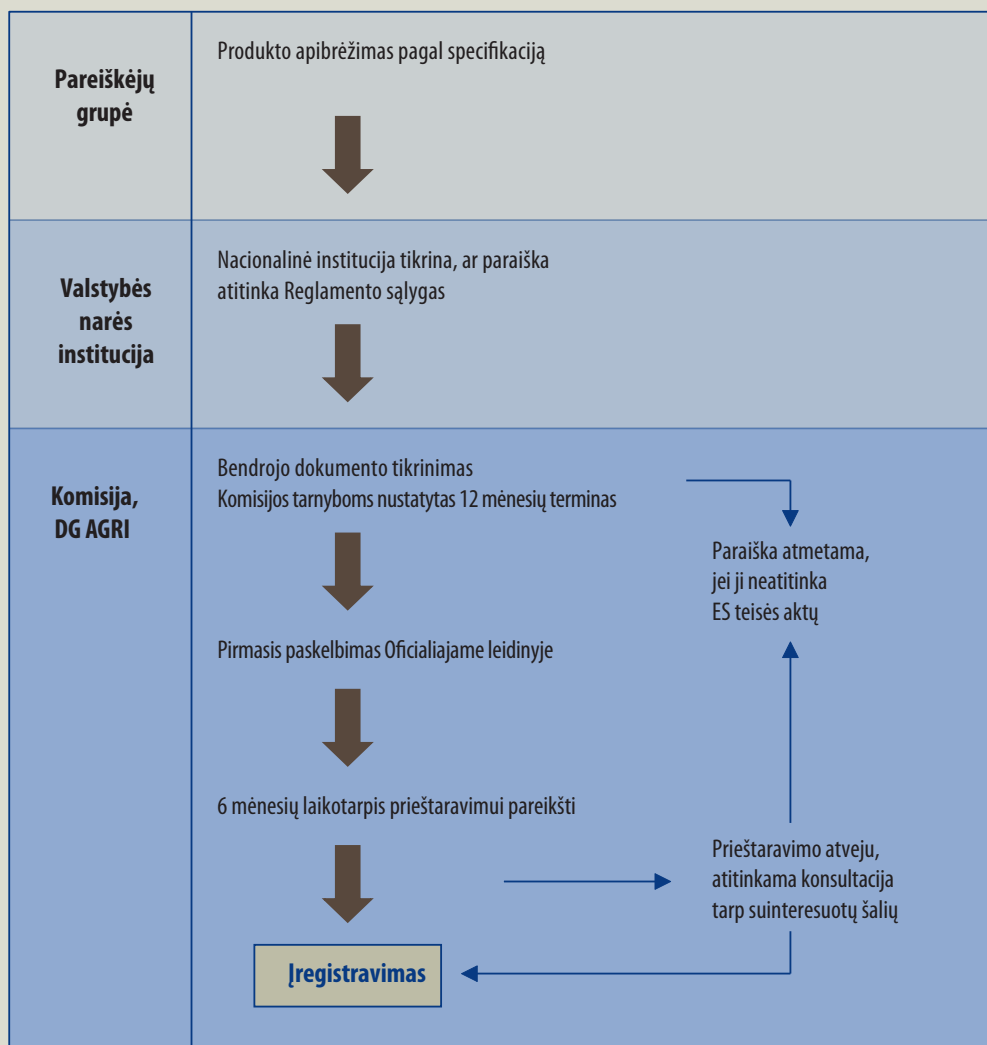
Šaltinis: Europos Komisija, DG AGRI.

LABAI ILGOS ĮREGISTRAVIMO PROCEDŪROS ATGRASO POTENCIALIUS PARAIŠKŲ TEIKĖJUS

36. Kaip viena svarbiausių mažo ir labai mažo susidomėjimo GN schema priežasčių buvo minima tai, kad bendrovės mano, jog dėl paraiškų procedūrų sugaištama pernelyg daug laiko. Audito Rūmai išnagrinėjo procedūrą ir kiek jai sugaištama laiko. **3 diagramoje** parodyti skirtingi procedūros etapai.

3 DIAGRAMA

ĮREGISTRAVIMO PROCEDŪRA

Šaltinis: Europos Komisija, DG AGRI.

- 37.** Audito Rūmai mano, kad tikrinimas nacionaliniu ir Komisijos lygmenimis yra pernelyg ilgas – pastarasis trunka vidutiniškai ketverius metus²⁶. Kaip nustatė Audito Rūmai, pagrindinės šių labai ilgų procedūrų priežastys buvo nuodugni nacionalinė kontrolė, pareiškėjų grupių nepakankamai sukomplektuotos paraiškų bylos ir laikas, per kurį nacionalinės institucijos DG AGRI prašymu pateikia papildomą informaciją apie bendrąjį dokumentą. Šiai problemai spręsti DG AGRI 2010 metais pateikė du gairių projektus: viename jų išdėstyti pagrindiniai elementai, kuriuos turi tikrinti nacionalinės institucijos, o kitame – išsamūs paaiškinimai paraiškų teikėjams, kaip pildyti bendrąjį dokumentą. Šių tikrinimo trukmei skirtų gairių poveikį bus galima įvertinti tik ateityje.

TURIMOS PRIEMONĖS TIK NETIESIOGIAI SUSIJUSIOS SU PATRAUKLUMU

- 38.** Pagrindinė turima priemonė, skirta teikti finansinę paramą GN schemos dalyviams yra Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) priemonė Nr. 132 – Ūkininkų dalyvavimas maisto kokybės schemose. Šia priemone kompensuojamos ūkininkų sąnaudos, patirtos dėl jų dalyvavimo ES ar nacionalinėse maisto kokybės schemose²⁷. Ši pagalba teikiama žmonėms vartoti skirtiems produktams ir gali sudaryti iki 3 000 eurų vienai valdai (laikotarpiui iki penkerių metų). Tačiau ši priemonė yra naudojama tik 16 valstybių narių. Be to, ji nėra skirta informuoti gamintojus apie GN schemą, kas, nacionalinių institucijų manymu, yra dar viena mažo ir labai mažo domėjimosi schema priežastis (žr. 33 dalį)²⁸. Ši problema yra nagrinėjama tolesniame šios specialiosios ataskaitos skirsnyje, skirtame vartotojų informuotumui apie GN schemą.

²⁶ 2008 m. įregistruotų pavadinimų atveju vidutinė trukmė nuo paraiškos gavimo ir produkto pavadinimo įregistravimo buvo 47 mėnesiai, 2009 m. registruotų pavadinimų atveju – 46 mėnesiai. Taisomos paraiškos į skaičiavimus nebuvo įtrauktos.

²⁷ 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai 20 straipsnio c punkto ii įtrauka (OL L 277, 2005 10 21, p. 1).

²⁸ Kadangi 2010 metų pabaigoje 132 priemonė buvo įtraukta į 16 valstybių narių kaimo plėtros programas, kurioms iš viso buvo skirta 294 milijonai eurų. Bendros deklaruotos išlaidos (ūkininkų sąnaudos) visoms finansuoti tinkamoms kokybės schemoms iki 2010 metų pabaigos sudarė 18,6 milijono eurų.

VARTOTOJŲ INFORMUOTUMAS APIE GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ YRA MAŽAS IR NAUDOJAMI BŪDAI VĀRGU AR JĮ PADIDINS

VARTOTOJŲ INFORMUOTUMAS APIE GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ YRA MAŽAS

39. Nuoroda į vartotojų informuotumą apie GN schemą buvo padaryta neseniai Komisijos vardu parengtoje studijoje²⁹. Šioje studijoje pateikta apklausos dėl informuotumo apie SKVN ir SGN simbolius analizė. Dalyvaujantiems vartotojams viename lape buvo rodomi abu šie simboliai kartu su trim kitais tarptautiniais maisto simboliais³⁰. Apklausos metu gauta 16 718 respondentų atsakymų, kurie parodė, kad informuotumas apie SKVN ir SGN simbolius yra mažas. SKVN ir SGN simbolius atpažino tik 8 % respondentų. Be Graikijos, kuri nagrinėjama atskirai, Europos Sąjungos vidutinis informuotumo lygis yra tik 5,6 %³¹. Palyginti ta pati apklausa parodė, kad ekologinį logotipą atpažino 16 %, o sąžiningos prekybos ženklą – 22 %. Daugiau žr. **4 diagramoje**.

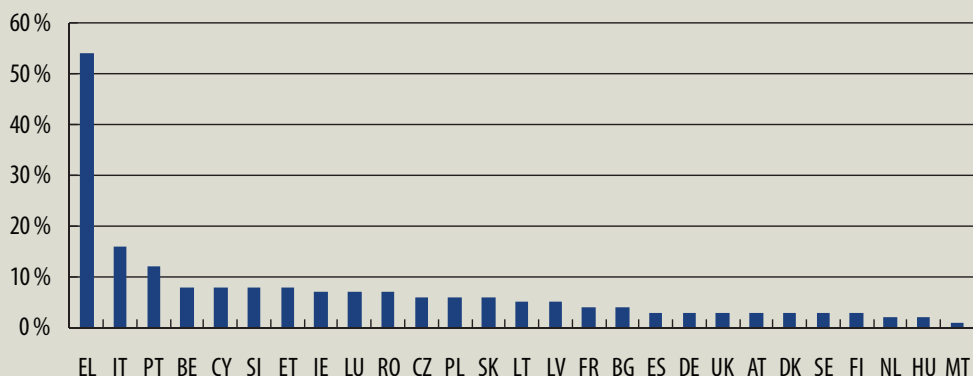
²⁹ *London Economics: Evaluation of the CAP policy on the protected designations of origin (PDO) and protected geographical indications (PGI)* (Bendrosios žemės ūkio politikos saugomų kilmės vietos nuorodų (SKVN) ir saugomų geografinių nuorodų (DGN) srityje vertinimas) (2008 m.).

³⁰ Apklausa apėmė reprezentatyvią imtį kiekvienoje valstybėje narėje ir buvo skirta pagrindiniams apklaustųjų namų valdų pirkėjams.

³¹ Tyrimų įmonė „London Economics“ didelį informuotumą Graikijoje paaiškintina tuo, kad produkto pavadinimo „Feta“ įregistravimas kaip SKVN ir su juo susijusios Europos Teisingumo Teismo bylos (sujungtos bylos C-465/02 ir C-466/02 dėl registracijos atšaukimo) buvo plačiai nušviestos Graikijos žiniasklaidoje.

4 DIAGRAMA

SKVN IR SGN LOGOTIPŲ ATPAŽINIMAS PAGAL VALSTYBES NARES¹

¹ Apklausa Jungtinėje Karalystėje neapėmė Šiaurės Airijos.

Šaltinis: „London Economics“.

- 40.** Be to, apklausa parodė, kad schemos reikšmė buvo nepakankamai gerai suprasta. Tik pusė respondentų, atpažinusių logotipus, galėjo pasakyti, kad pastarieji reiškia, jog produktas pagamintas tam tikroje geografinėje vietovėje.

TAIKOMI BŪDAI VARGU AR GALI PADIDINTI INFORMUOTUMĄ APIE GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ

- 41.** Informuotumui apie GN schemą padidinti taikomi įvairūs būdai, kaip antai skiriama finansinė pagalba šios problemos sprendimo priemonėms ar pati Komisija imasi savo iniciatyvų.
- 42.** Audito Rūmai išnagrinėjo, ar šios finansinės ES priemonės gali labiau išpopuliarinti GN schemą³²:
- a) EŽŪFKP priemonė Nr. 133: informavimo ir skatinimo veikla;
 - b) priemonės, nustatytos 2007 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 3/2008 dėl žemės ūkio produktams skirtų informavimo ir skatinimo priemonių vidaus rinkoje ir trečiojoje šalyse³³.

GAMINTOJŲ GRUPĖS MAŽAI NAUDOJA PRIEMONĘ NR. 133

- 43.** EŽŪFKP priemone Nr. 133 gamintojų grupėms teikiama finansinė parama, skirta informuoti vartotojus ir skatinti produktus, priklausančius ES arba nacionalinėms maisto kokybės schemoms. Pagal priemonę Nr. 133 tinkama finansuoti veikla turi būti organizuota taip, kad vartotojai būtų skatinami pirkti žemės ūkio ir maisto produktus, kuriuos apima maisto kokybės schemos. Ją vykdant, turi būti atkreiptas dėmesys į atitinkamo produkto specifines savybes ar privalumus, todėl teisinėse nuostatose būtina labiau pabrėžti patį produktą, o ne GN schemą. Pagalba pagal šią priemonę teikiama kompensuoti iki 70 % tinkamų finansuoti šios priemonės sąnaudų ir yra taikoma tik į tarptautinę rinką nukreiptai veiklai.

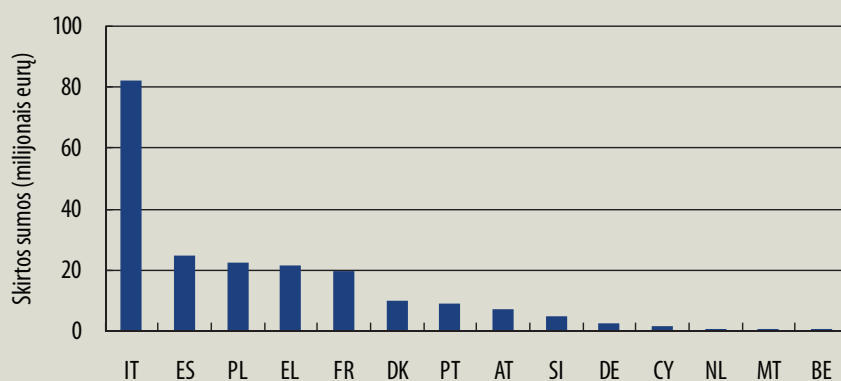
³² Manoma, kad informacinės priemonės nustatytos 2000 m. balandžio 17 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 814/2000 dėl bendrosios žemės ūkio politikos informacinių priemonių (OL L 100, 2000 4 20, p. 7) nėra svarbios dėl nedidelių su GN schema susijusių išlaidų.

³³ OL L 3, 2008 1 5, p. 1.

44. DG AGRI negalėjo pateikti duomenų, leidžiančių padaryti aiškia išvadą dėl to, kokių mastu priemonė Nr. 133 buvo sėkminga GN schemos srityje, o konkrečiau, ar ji padidino vartotojų informuotumą apie šią schemą. Dėl įvairių šiam klausimui poveikį darančių išorinių veiksnių tokią analizę galbūt net nėra įmanoma atlikti. Tačiau valstybių narių susidomėjimo šia priemone mastas ir suteiktų lėšų panaudojimas atspindi, kiek ji yra patraukli gamintojų grupėms, ir rodo, kad ji yra tinkamas sprendinys vartotojų informuotumui padidinti.
45. 2010 metų pabaigoje 133 priemonė buvo įtraukta į 14 valstybių narių 2007–2013 m. kaimo plėtros programas (KPP), kurioms iš viso buvo skirta 206 milijonai eurų. Ši suma, kuri apima įvairias maisto kokybės schemas, įskaitant GN schemą, ekologinio ūkininkavimo ir nacionalines maisto kokybės schemas, sudaro 0,6 % nuo visos valstybių narių finansinių planų pagal 1 kryptį sumos (32 362 milijonus eurų). Išsamūs duomenys pagal valstybes nares pateikti **5 diagramoje**.
46. Išskyrus JK, 13 valstybių narių, kurios neįtraukė priemonės Nr. 133 į savo KPP, neturėjo kaip SKVN ar SGN įregistruotų produktų arba turėjo jų labai nedaug (žr. **2 diagramą**). Akivaizdi tokios padėties priežastis yra ta, kad šiose valstybėse nėra, arba yra labai mažai, gamintojų grupių, teikiančių į rinką SKVN ar SGN produktus, kurie galėtų būti siūlomi bendrai finansuoti pagal priemonę Nr. 133.

5 DIAGRAMA

ĮSIPAREIGOJIMAI PAGAL PRIEMONĘ NR. 133

Šaltinis: Europos Komisija, DG AGRI.

- 47.** Iki 2010 m. pabaigos deklaruotos išlaidos (gamintojų grupių sąnaudos), skirtos visoms tinkamoms finansuoti kokybės schemoms, sudaro 16,2 milijono eurų, t. y. 7,8 % visos valstybių narių 2007–2013 m. programavimo laikotarpio finansinių planų sumos. Remdamiesi internetinės apklausos duomenimis apie ankstesniojo programavimo laikotarpio išlaidas GN schemai, Audito Rūmai vertina, kad bendra suma, kuri bus išleista ES GN schemai dabartiniu programavimo laikotarpiu sudarys apie du milijonus eurų (vidutiniškai 0,3 milijono eurų per metus).

SKATINIMO PROGRAMOS TURĖJO RIBOTĄ POVEIKĮ INFORMUOTUMUI APIE GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMĄ

- 48.** Skatinimo programas pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 3/2008 paprastai inicijuoja šakinės arba tarpšakinės organizacijos, kad parengtų gamintojams ir perdirbėjams skirtas informavimo kampanijas, ir šias programas turi patvirtinti DG AGRI. GN schemos atveju didžiausią dėmesį jos turėtų skirti schemos ypatumams ir tikslinių grupių, apimančių vartotojus ir gamintojus, informuotumui.
- 49.** Duomenims, leidžiantiems padaryti aiškią išvadą dėl to, kokių mastu skatinimo priemonės buvo sėkmingos (ar nesėkmingos) GN schemos srityje, o konkrečiau, ar jos padidino informuotumą apie ją, tinka tas pats apribojimas kaip ir priemonės Nr. 133 atveju (žr. 44 dalį). Tačiau iš to, kaip šakinės organizacijos naudoja skatinimo priemonę pagal Reglamentą (EB) Nr. 3/2008, galima spręsti, kiek ši priemonė yra tinkama GN schemai skatinti ir informuotumui apie ją didinti.

50. 2005–2009 m. laikotarpiu DG AGRI patvirtino 25 su SKVN ar SGN produktais susijusias programas, kuriuose buvo numatyti šie įsipareigojimai ir iki 2010 m. rugsėjo mėn. buvo deklaruotos šios bendros išlaidos:

2 LENTELĖ. ĮSIPAREIGOJIMAI IR MOKĖJIMAI PAGAL SKATINIMO PROGRAMAS

Valstybė narė	Programų skaičius	Skirtos sumos milijonais eurų	Deklaruotos išlaidos (milijonais eurų)
Italija	12	11,7	7,8
Graikija	5	6,2	3,3
Prancūzija	2	4,8	4,2
Ispanija	2	3,6	2,8
Italija-Portugalija	1	1,8	1,3
Lenkija	1	0,8	0,7
Portugalija	1	0,5	0,0
Vokietija	1	0,4	0,4
Iš viso	25	29,7	20,6

Šaltinis: Europos Komisija, DG AGRI.

51. **2 lentelėje** parodyta, kad per nagrinėtą laikotarpį susidomėjimas 25 programomis buvo santykinai mažas (vidutiniškai įvykdytos 5 per metus) ir bendros išlaidos 2010 m. pabaigoje sudarė apie 21 milijoną eurų (per metus vidutiniškai 4 milijonus eurų ES bendrojo finansavimo)³⁴.
52. Viena iš priežasčių, kodėl buvo vykdyta tiek mažai programų, yra ta, kad skatinimo programų, skirtų mažos ekonominės vertės produktams, atveju paprastai negalima įvykdyti 2008 m. birželio 5 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 501/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 3/2008 taikymo taisyklės, 8 straipsnyje minimos privalomos sąnaudų veiksmingumo sąlygos³⁵. Dėl to paprastai yra patvirtinamos tos skatinimo programos, kurias teikia didelės ekonominės vertės produktus atstovaujanti organizacijos.

³⁴ Per tą patį laikotarpį buvo atvestos dar 27 su SKVN ir SGN susijusios programos.

³⁵ OL L 147, 2008 6 6, p. 3.

53. 12 programų, susijusių su ES vidaus rinka, buvo sutelktos keliose valstybėse narėse, daugiausia Prancūzijoje, Vokietijoje ir Italijoje. Akivaizdi to priežastis yra ta, kad šakinės organizacijos renkasi didžiausias rinkas su jų kampanijomis. Dėl to tik nedaugelyje valstybių narių sprendžiama informuotumo problema.

54. Audito Rūmai pažymėjo, kad šalys, kuriose buvo patvirtinta daugiausia SKVN ir SGN skatinimo programų, teikia daugiausia parašų dėl skatinimo trečiosiose šalyse³⁶. Užklaustas apie šios skatinimo priemonės sėkmingumą, DG AGRI pateikė keletą vertinimo studijų, skirtų skatinimui trečiosiose šalyse³⁷. Šiose studijose pažymima, kad beveik visose tirtose šalyse informuotumas yra mažas. Kai kuriose šių studijų atkreipiamas dėmesys į tai, kad trečiosiose šalyse ES kampanijų poveikis yra labai ribotas (žr. **3 langelį**).

KOMISIJA TAIKO LABAI MAŽAI SAVO PAČIOS SPECIALIAI GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMAI SKATINTI SKIRTŲ PRIEMONIŲ

55. Komisija dažnai imasi iniciatyvos reklamuoti BŽŪP, pvz., dalyvaudama mugėse ir rengdama seminarus. Šios iniciatyvos apima ir GN schemą, tačiau jose ji nėra kaip nors specialiai akcentuojama, be to, per pastaruosius keletą metų nebuvo surengta nė viena išimtinai šiai schemai skirta skatinimo ir informavimo kampanija³⁸. Apklausos metu paprašius pateikti papildomų pastabų dėl GN schemos, penkios valstybės narės pabrėžė, kad būtina ją toliau skatinti.

³⁶ Septynios iš dvylikos Italijos programų, keturios iš penkių Graikijos programų.

³⁷ *Eureval* atliko keletą skatinimo priemonių vertinimo tyrimų trečiosiose šalyse, būtent Šveicarijoje ir Norvegijoje, Kinijoje, Indijoje ir Pietryčių Azijoje, Rusijoje, Japonijoje, taip pat JAV ir Kanadoje.

³⁸ Praeityje buvo tik viena informavimo ir skatinimo programa, kurią inicijavo ir 100 % finansavo DG AGRI. Europos autentiškų skonių (EAT) programa buvo trimetė (2004–2007 m.) programa su 6 milijonų eurų biudžetu. Jos tikslas buvo informuoti Šiaurės Amerikos ir Azijos gyventojus apie ES kokybės schemas, įskaitant GN schemą.

CITATOS APIE RIBOTĄ SKATINIMO PROGRAMŲ POVEIKĮ

„...Europos skatinimo kampanijos beveik neturėjo jokio poveikio informuotumui apie ES pavadinimus ir logotipus... Net profesionalai, atsakydami į apklausos klausimus, retai atpažįsta logotipus... Šveicarijoje ir Norvegijoje dauguma programų nepadidino... informuotumo apie ES pavadinimus ir atitinkamus logotipus.“ (Šveicarija ir Norvegija);

„Kampanijos nepasiekia pakankamos kritinės masės, kad jų poveikis būtų ilgalaikis“ (JAV ir Kanada).

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

- 56.** GN schema skirta saugoti įregistruotus produktų pavadinimus. Be to, ja siekiama prisidėti didinant ES žemės ūkio konkurencingumą, kadangi ekonominis SKVN ir SGN potencialas gali būti naudingas kaimo ekonomikai. Šio GN schemos poveikio dydis labai priklauso nuo to, kaip parengtas jos norminis pagrindas, kaip Komisija ją valdo ir kaip ją įgyvendina valstybės narės.
- 57.** Bendra Audito Rūmų išvada yra ta, kad yra būtina patikslinti kai kuriuos klausimus, susijusius su GN schemei taikoma kontrolės sistema, ir kad nėra aiškios gamintojų ir vartotojų informavimo strategijos. Toliau pateikiamos išsamesnės išvados ir rekomendacijos, kuriose atsižvelgta į Komisijos naujo reglamento dėl žemės produktų kokybės schemų pasiūlymą („siūlomą reglamentą“).
- 58.** Šiose nuostatose nėra nustatyti kompetentingoms institucijoms ir kontrolės įstaigoms privalomi minimalūs reikalavimai, susiję su produkto specifikacijų patikromis. Komisija siūlomo reglamento preambulėje teigia, kad ji įtraukė nuorodas į pačius svarbiausius Reglamento (EB) Nr. 882/2004 straipsnius, kad padėtų valstybėms narėms geriau taikyti šio reglamento nuostatas. Tačiau ir šios nuorodos neleidžia aiškiai suprasti, kaip turėtų būti sukurta su 11 straipsnio patikromis susijusi kontrolės sistema. Be to, Reglamente (EB) Nr. 882/2004 didžiausias dėmesys skiriamas pašarų ir maisto kokybės, gyvūnų sveikatos ir gerovės kontrolės aspektams, kurie yra tik mažai susiję su 11 straipsnio patikromis.

1 REKOMENDACIJA

GN schemos teisinėse nuostatose turėtų būti nustatyti minimalūs reikalavimai 11 straipsnio patikroms. Jose turėtų būti nagrinėjami tokie klausimai, kaip minimali patikrų aprėptis, jų dažnumas, jų atrankos metodika ir kontroliuoti įvairiuose gamybos ir paskirstymo etapuose dalyvaujantys subjektai. Šia prasme į galimybę sudaryti darbo grupes galėtų būti žiūrima kaip į palengvinimą keičiantis geriausia praktika.

- 59.** Reglamente nenagrinėjami klausimai dėl privalomo valstybių narių vykdomų patikrų, skirtų aptikti ir užkardyti neleistinas veikas, pobūdžio. Dėl to dauguma nacionalinių institucijų reguliariai nevykdo patikrų, skirtų aptikti ir užkardyti šias neleistinas veikas. Komisija siūlomame reglamente nustatė, kad valstybės narės privalo imtis atitinkamų administracinių ir teisinių veiksmų, kovodamos su neleistinomis veikomis, ir kad su šia problema susijusios patikros yra valstybių narių kokybės schemų oficialios kontrolės dalis. Papildomos informacijos apie šioms patikroms naudotinas kontrolės sistemas nėra pateikta, vėl daroma nuoroda į Reglamentą (EB) Nr. 882/2004, kuris ir šiuo atveju turi tokius pačius apribojimus kaip ir minėtieji dėl 11 straipsnio patikrų.

2 REKOMENDACIJA

GN schemos teisinėse nuostatose turėtų būti nustatytos aiškios taisyklės, susijusios su reguliarių patikrų, skirtų aptikti ir užkardyti neleistinas veikas, kontrolės sistema. Jos turėtų būti papildytos tarpusavio pagalbos sistema, atitinkančia specifines su GN schema susijusias nacionalinių institucijų reikmes.

- 60.** Šiuo metu Komisija neatlieka nuoseklios GN schemos įgyvendinimo priežiūros valstybėse narėse. Iki šiol nebuvo atliktas nė vienas su GN schema susijęs auditas, o tik neseniai pradėtos sistemingos dokumentų peržiūros parodė, kad valstybių narių ataskaitose trūksta informacijos. Pastarasis klausimas yra sprendžiamas siūlomame reglamente, kuriame nustatyta, kad valstybės narės privalo įtraukti į savo pagal Reglamentą (EB) NR. 882/2004 rengiamus DNKP ir metines ataskaitas atskirą skirsnį, skirtą su žemės ūkio kokybės schemomis susijusioms patikroms.

3 REKOMENDACIJA

Komisija turėtų įtraukti valstybių narių vykdomų GN schemos patikrų auditus į savo reguliarių auditų valstybėse narėse planą.

- 61.** GN schemos sėkmė priklauso, be kita ko, nuo to, kiek ją naudoja gamintojai. Galimybių pritraukti daugiau gamintojų įstoti į GN schemą yra, ypač tose valstybėse narėse, kuriose susidomėjimas GN schema yra mažas. Tačiau turimos priemonės nėra tinkamos skatinti šiuos gamintojus dalyvauti schemoje. Be to, šiuo metu taikomos labai ilgos procedūros atgraso gamintojus nuo paraiškų teikimo. Šiuo klausimu Komisija pateikė du paraiškų teikimo tvarkos gairių projektus ir siūlomame reglamente sumažino orientacinį savo paraiškų tikrinimo terminą nuo dvylikos iki šešių mėnesių.
- 62.** Vartotojų informuotumas apie šią schemą ir jos simbolius yra labai mažas. Vargu ar jį padidins esamos GN schemos skatinimo ir informavimo priemonės. Jų panaudojimas yra ribotas ir jos nėra paremtos aiškia strategija, kaip padidinti informuotumą apie GN schemą. Turimos priemonės nėra labai sėkmingos.

4 REKOMENDACIJA

Audito Rūmai rekomenduoja Komisijai parengti bendrą strategiją kaip padidinti informuotumą apie GN schemą. Ji turėtų išnagrinėti veiksmingesnius GN schemos skatinimo būdus, pavyzdžiui, savo pačios iniciatyva surengti kampaniją.

Šią ataskaitą priėmė I kolegija, vadovaujama Audito Rūmų nario Olavi ALA-NISSILÄ, 2011 m. liepos 20 d. Liuksemburge įvykusiame posėdyje.

Audito Rūmų vardu

Pirmininkas

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

KOMISIJOS ATSAKYMAI

SANTRAUKA

II.

Ši schema, visų pirma, yra intelektinės nuosavybės teisių (INT) registravimo sistema, kuria gali naudotis bet kuris kriterijus atitinkantis paraiškos teikėjas. Įregistravimas priklauso tik nuo to, ar tenkinami Tarybos reglamente (EB) Nr. 510/2006¹ nustatyti teisiniai kriterijai. Gamintojai akivaizdžiai domėjosi schema – tai rodo nemažas įregistruotų produktų pavadinimų skaičius (apie 1 000), 2008 m. jų rinkos vertė buvo 14,5 mlrd. EUR.

III.

Teisės aktų leidėjas nusprendė Reglamentą (EB) Nr. 882/2004² dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės, laikydamasis bendrųjų maistą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų, taip pat taikyti produktų atitikties produktų specifikacijoms, kurios renamos kiekvienai konkrečiai saugomai kilmės vietos nuorodai (SKVN) arba saugomai geografiniai nuorodai (SGN), kontrolei. Oficiali maisto ir pašarų kontrolė – tai suderinta bendrų visos kontrolės, taikomos pašarams ir maistui, taisyklių sistema, kurią kiekviena valstybė narė privalo taikyti remdamasi rizikos įvertinimu. Tai, kad teisės aktų leidėjas nusprendė jau esamą kontrolės sistemą taip pat taikyti SKVN ir SGN, užuot kūręs atskirą sistemą, geresnio reglamentavimo požiūriu yra ir teisėta, ir pagrįsta. Taip pat derėtų pažymėti, kad daugumoje kitų intelektinės nuosavybės schemų vykdymo užtikrinimas (ir jo išlaidos) paliktas suinteresuotųjų šalių atsakomybei, o oficialios pašarų ir maisto kontrolės sistema grindžiama administraciniu vykdymo užtikrinimu, kuris suteikia galimybę vykdyti *ex officio* apsaugą.

¹ 2006 m. kovo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 510/2006 dėl žemės ūkio produktų ir maisto produktų geografinių nuorodų ir kilmės vietos nuorodų apsaugos.

² 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

IV.

Auditus pagal oficialios pašarų ir maisto kontrolės sistemą, įskaitant geografinių nuorodų (GN) schemą, planuoja ir vykdo Europos Komisijos sveikatos ir vartotojų reikalų generalinio direktorato (DG SANCO) Maisto ir veterinarijos tarnyba (MVT), visapusiškai bendradarbiaudama su Žemės ūkio ir kaimo plėtros generaliniu direktoratu (DG AGRI).

V.

Komisija nuosekliai įgyvendino įvairias iniciatyvas, kuriomis siekė didinti informuotumą apie geografinių nuorodų schemą:

- Kokybei skirtoje interneto svetainėje³ per mėnesį apsilanko daugiau kaip 10 000 unikalių vartotojų, kurie tinklalapį peržiūri daugiau kaip 50 000 kartų.
- Valstybės narės naudojasi galimybe skatinimo priemonės (132 ir 133) įtraukti į savo kaimo plėtros programas. Kai kurios valstybės narės gali taip nuspręsti remdamosi savo pačių analize ir strategija.
- Konferencijos su suinteresuotosiomis šalimis, per kurias, be kitų dalykų, apibrėžiami tinkamiausi veiksmai informuotumui apie schemą didinti.
- Specialios informavimo programos pagal Reglamentą (EB) Nr. 3/2008⁴.

³ <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/>

⁴ 2007 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3/2008 dėl žemės ūkio produktams skirtų informavimo ir skatinimo priemonių vidaus rinkoje ir trečiojoje šalyse.

- Informacijos priemonės pagal Reglamentą (EB) Nr. 814/2000⁵, pagal kurį informavimas apie žemės ūkio produktų kokybę yra vienas iš prioritetų. Prie šių priemonių taip pat priskiriamas dalyvavimas žemės ūkio mugėse, konferencijose, seminaruose, apskritojo stalo diskusijose.

Komisija taip pat ketina pertvarkyti savo skatinimo politiką, pirmiausia pradėdama plataus masto konsultaciją dėl būsimų žemės ūkio produktams skirtų skatinimo veiksmų, kuriuose SKVN ir SGN teks svarbus vaidmuo.

Audito Rūmų minimas tyrimas buvo atliktas tuo metu, kai logotipus ir žymas „saugoma kilmės vietos nuoroda“ ir „saugoma geografinė nuoroda“ naudoti nebuvo privaloma, tai privaloma nuo 2009 m. gegužės 1 d.

VI. Pirma įtrauka

Dabartinėje reglamentavimo sistemoje, grindžiamoje Reglamentu (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės, nustatyti reikiamo išsamumo geografinių nuorodų patikrų reikalavimai. Pagal Reglamentą dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės, vadovaujantis subsidiarumo principu, tam tikri šios kontrolės aspektai paliekami valstybių narių nuožiūrai. Atsižvelgiant į tai, kad gali susiklostyti daugybė įvairių konkrečių situacijų, manoma, kad tolesnis suderinimas nėra tikslingas. Tai netaikoma paaiškinimams arba patikslinimams, kurie gali būti rengiami bendroje teisinėje sistemoje.

⁵ 2000 m. balandžio 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 814/2000 dėl bendrosios žemės ūkio politikos informacinių priemonių.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

VI. Antra įtrauka

Taisyklėse dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės nustatyti aiškūs tokių patikrų principai, kurių valstybės narės turi laikytis.

Tarpusavio pagalbos nuostatos taikomos pagal Reglamento (EB) Nr. 882/2004 IV antraštinės dalies (Administracinė pagalba ir bendradarbiavimas pašarų ir maisto srityse) 34–40 straipsnius.

VI. Trečia įtrauka

DG AGRI ir DG SANCO sutarė, kad nuo 2011 m. pastarasis įtrauks su SKVN ir SGN susijusius klausimus į savo metines audito programas, visapusiškai bendradarbiaudamas su DG AGRI ir laikydamasis tokios pačios griežtos prioritetų nustatymo tvarkos, kokia taikoma kitose jo kuruojamose srityse.

VI. Ketvirta įtrauka

Be kitų nuoseklių priemonių, nurodytų atsakyme į V punkto pastabas, Komisija, nuolat svarstydamą informavimo apie žemės ūkio produktus ir jų skatinimo reformą, apsvarstys, kaip tinkamai dar labiau sustiprinti kokybės schemų propagavimą. Šis klausimas, be kitų dalykų, aptariamas 2011 m. liepos 14 d. paskelbtoje žaliojoje knygoje⁶.

⁶ Žalioji knyga dėl žemės ūkio produktų propagavimo ir informavimo apie juos, COM(2011) 436 galutinis, 2011 m. liepos 14 d.

ĮVADAS

10.

Pagrindinė schemos paskirtis – registruoti pavadinimus ir taip sukurti intelektualines nuosavybės teises ir jas saugoti.

Taip pat žr. atsakymą į II dalies pastabas.

PASTABOS

17.

Pagrindinis mechanizmas, kuriuo užtikrinama įregistruotų pavadinimų apsauga, yra registracijos proceso vientisumas ir kiekvienam įregistruotam pavadinimui teikiama teisinė apsauga.

18.

Kontrolė pagal maistą reglamentuojančius teisės aktus vykdoma laikantis suderintų bendrų taisyklių, išdėstytų Reglamente (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės, be kitų dalykų, taisyklių dėl rizikos analize grindžiamos kontrolės, kompetentingų institucijų struktūros, kontrolės planavimo, pobūdžio ir atsiskaitymo už kontrolę ir t. t.

Reglamento (EB) Nr. 510/2006 10 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės paskiria kompetentingas institucijas, kurios yra atsakingos už kontrolę „laikantis“ Reglamento (EB) Nr. 882/2004 nuostatų. Vadovaujantis subsidiarumo principu tam tikri šios kontrolės aspektai turėtų būti palikti valstybių narių nuožiūrai. Tai netaikoma paaiškinimams arba patikslinimams, kurie gali būti rengiami bendroje teisinėje sistemoje.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

19.

Laikantis geresnio reglamentavimo koncepcijos Reglamente (EB) Nr. 882/2004 aptariami *visi* klausimai, susiję su vartotojų apsauga, įskaitant maisto ženklinių ir vartotojų informavimą. Todėl produktų specifikacijų patikros yra aptartos.

Nuoroda į Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 reiškia nuorodą į visus susijusius teisės aktus, visų pirma, į Komisijos sprendimus 2006/677/EB⁷ ir 2007/363/EB⁸, kuriuose oficialios kontrolės sistema aptarta išsamiau.

20.

Bendra maistą reglamentuojančių teisės aktų struktūra ir principai yra tinkamai suderinti. Pagal Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės reikalaujama, kad valstybės narės oficialią kontrolę vykdytų reguliariai, pakankamu periodiškumu, remdamosi rizikos vertinimu ir, be kitų dalykų, atsižvelgdamos į ankstesnę atitikties padėtį ir pačių bendrovių vykdomos kontrolės patikimumą.

Reglamentas dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės yra kontrolės priemonė, pritaikyta pagal konkrečias maisto kontrolės aplinkybes, laikantis subsidarumo ir geresnio reglamentavimo principų.

Taip pat žr. atsakymą į 19 dalies pastabas.

⁷ 2006 m. rugsėjo 29 d. sprendimas, kuriame išdėstomos gairės, nustatančios audito atlikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių, kriterijus (pranešta dokumentu C(2006) 4026).

⁸ 2007 m. gegužės 21 d. sprendimas dėl pagalbos gairių valstybėms narėms rengiant Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 882/2004 numatytą vieningą integruotą daugiamečių nacionalinį kontrolės planą (pranešta dokumentu C(2007) 2099).

Tai, kad sistemos skiriasi, yra būdinga kontrolės decentralizavimui pagal oficialios pašarų ir maisto kontrolės sistemą, taip nusprendė teisės aktų leidėjas. Vis dėlto Audito Rūmų pastabomis galima remtis keičiantis patirtimi ir imantis tinkamų tolesnių priemonių, nekeltant abejonių dėl valstybių narių gebėjimo taikyti rizikos analize pagrįstą kontrolę savo pačių atsakomybe⁹.

21.

Pagal Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 valstybių narių reikalaujama įdiegti patikros sistemą, kuri geriausiai atitiktų jų poreikius, atsižvelgiant į rizikos analizę. Tai, kad valstybių narių geografinių nuorodų patikrų kiekis ir intensyvumas skiriasi, be kita ko, paaiškinama tuo, kad kiekvienoje valstybėje narėje geografinių nuorodų schemų poveikis ir susidomėjimas jomis skiriasi.

Reglamento (EB) Nr. 510/2006 6 konstatuojamojoje dalyje pateikta nuoroda į vieno-
das konkurencijos sąlygas ir pasitikėjimo didinimą siekiama tik pagrįsti suderintos teisinės sistemos, kurioje apibrėžiamos SGVN ir SGN, sukūrimą, siekiant panaikinti nacionalinės praktikos skirtingumą, ji nėra taikoma visiems kontrolės klausimams, nurodytiems reglamento 16 konstatuojamojoje dalyje.

⁹ Šioje srityje į iniciatyvos „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“, kurios tikslas – įgyvendinti ES mokymo strategiją maistą, pašarus reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių, taip pat augalų sveikatos taisyklių srityse, 2011–2012 m. programą įtraukta keletas temų, kurias valstybių narių atstovai turėtų aptarti:

- atitikties specifikacijoms vertinimas,
- atitikties vertinimo ir oficialios kontrolės palyginimas: įvairūs panašūs būdai ir metodai nesažiningoms veikoms nustatyti ir skirtumai tarp tam tikros kokybės produktų oficialios kontrolės ir atitikties vertinimo,
- praktinių pavyzdžių analizė, remiantis praktiniais pavyzdžiais, kaip turėtų būti atliekamas atitikties specifikacijoms vertinimas (atsekamumas, geografinė kilmės vieta ir ribos, specifiniai klimato ir geografijos ypatumai ir t. t.), rizikos vertinimu grindžiamas požiūris ir atitikties vertinimo pagal saugomų nuorodų schemas klausimai.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

22.

Ir geografinių nuorodų, ir ekologinio ūkininkavimo kontrolė vykdoma laikantis suderintų bendrų taisyklių, išdėstytų Reglamente (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės.

Tačiau šių dviejų schemų paskirtis yra nevienoda, tai atsispindi jų teisinėje bazėje. Reglamente (EB) Nr. 834/2007¹⁰ dėl ekologiškų produktų labai nuodugnai ir išsamiai apibrėžiami procesų ir gamybos metodų reikalavimai, kurie yra privalomi visiems ekologiškų produktų gamintojams, o Reglamente (EB) Nr. 510/2006 daugiausia apibrėžiami procedūrų etapai ir nurodymai. Kai patikros atliekamos pagal šias specifikacijas, kontrolės sistema ekologinio ūkininkavimo atveju gali būti grindžiama vienu modeliu, bet tai neįmanoma geografinių nuorodų atveju, kai saugomų produktų specifikacijų įvairovė yra didelė.

Vyno sektorius tradiciškai yra griežtai reglamentuojamas: nuo leidžiamos enologijos praktikos iki vynuogių rūšių naudojimo ir sodinimo sąlygų taisyklių. Pagal Reglamento (EB) Nr. 882/2004 62 straipsnį bendro rinkos organizavimo prievolei kontrolė pagal oficialios pašarų ir maisto kontrolės sistemą iš esmės netaikoma. Todėl specialią kontrolės sistemą taikyti tapo dar svarbiau.

¹⁰ 2007 m. birželio 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo ir panaikinantis Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91.

1 langelis

Komisija pažymi, kad Audito Rūmų nurodytais atvejais reglamentų (EB) Nr. 510/2006 ir Nr. 882/2004 pažeidimų nebuvo nustatyta. Be to, dėl atsekamumo – Reglamento (EB) Nr. 178/2002 (bendras maistą reglamentuojantis teisės aktas), kuriame nustatomi reikalavimai dėl maisto ir maistinių gyvūnų bei kitų medžiagų, kurias ketinama arba kurios yra skirtos dėti į maistą, atsekamumo, 18 straipsnis yra bet kuriuo atveju taikomas SGVN ir SGN. Pagal šią nuostatą reikalaujama, kad maisto sektoriaus bendrovės įdiegtų sistemas, kad būtų galima nustatyti maisto arba maisto sudamosios dalies šaltinį, kiekį ir verslo įmones, kurioms jos tiekia savo produktus.

Be to, atitinkamose SGVN ir SGN specifikacijose, parengtose ES lygmeniu, pateikiamos specialios nuostatos dėl atsekamumo arba kilmės įrodymų. Šių nuostatų pobūdis ir mastas skiriasi ir priklauso nuo kiekvienos SGVN ir SGN ypatumų ir specifikos. Kontroliuojančiosios institucijos turi vykdyti šių tikslų nuostatų stebėseną.

Bendras atsakymas į 23–24 dalių pastabas

Reglamente (EB) Nr. 882/2004 jau numatyta apsauga, kuri prilygsta Europos Parlamento reikalaujamai *ex officio* apsaugai. Kad būtų aiškiau, Komisijos pasiūlyme dėl žemės ūkio produktų kokybės schemų (COM(2010) 733 galutinis, 2010 12 10) numatyti kai kurie papildomi aspektai, siekiant šią kontrolę sustiprinti. Komisijos pasiūlymo 13 straipsnio 3 dalyje valstybių narių reikalaujama imtis atitinkamų administracinių ir teisinių veiksmų, kad būtų išvengta neteisėto saugomų kilmės vietos nuorodų ir saugomų geografinių nuorodų naudojimo.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

Vadovaujantis subsidiarumo principu valstybės narės geriausiai gali nuspręsti dėl išteklių naudojimo, remdamosi rizikos vertinimu ir nacionalinės rinkos specifika.

25.

Reglamente (EB) Nr. 882/2004 pateikiamos aiškios nuostatos dėl tarpusavio pagalbos (35 ir 42 straipsniai), kurios taikomos ir GN patikroms.

Pagal teisės aktus, jeigu nustatoma, kad nesilaikoma maistą reglamentuojančių teisės aktų, valstybė narė turi imtis veiksmų. Turi būti įdiegta įspėjimo sistema, paskirtas asmuo ryšiams palaikyti nesilaikymo atveju. Be to, valstybės narės šiuo metu nevysiškai išnaudoja Reglamentu (EB) Nr. 882/2004, įskaitant nuostatas dėl tarpusavio pagalbos, joms suteiktas priemonės. Taigi reikėtų imtis veiksmų, kad esamos priemonės būtų geriau išnaudojamos.

26.

Įskundimais grindžiama kontrolė sudaro rizikos analizės taikymo dalį. Jeigu iš rizikos analizės matyti, kad reikia taikyti išteklių požiūriu veiksmingą kontrolę, pavyzdžiui, remtis įskundimais, kontrolės išteklių, skirtų higienos ir saugos kontrolei, perkėlimas su sauga nesusijusiam vartotojų informavimui prieštarautų oficialios pašarų ir maisto kontrolės principams.

2011 m. gegužės mėn.¹¹ Komisija nacionalinėms institucijoms priminė, kad kiekviena valstybė narė yra ne tik savo produktų, kuriems taikomos SKVN arba SGN, bet ir iš kitų šalių įvežamų produktų rinka ir kad taip pat reikia užtikrinti tinkamą tokių pavadinimų naudojimą rinkoje. Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas apie tai ne kartą priminė įvairiuose susitikimuose, kuriuose buvo aptariami daugiamečiai nacionalinės kontrolės planai (DNKP) ir metinės ataskaitos.

¹¹ Dėl SKVN ir SGN apie tai priminta 89-ajame Komisijos posėdyje, įvykusiame 2011 m. gegužės 26 d.

27.

Iš 2 langelyje pateiktų neleistinų veiku keturiose valstybėse narėse pavyzdžių matyti, kad kontrolės mechanizmai veikia, išryškėja visų kontrolės tipų pagal maistą reglamentuojančius teisės aktus sujungimo į vieną darnią sistemą nauda.

28.

Žr. atsakymus į 29–30 ir 31–32 dalių pastabas.

29.

Remiantis Reglamentu (EB) Nr. 882/2004 ir vadovaujantis subsidiarumo principu valstybės narės geriau gali nuspręsti dėl išteklių naudojimo, remdamosi rizikos vertinimu ir nacionalinių rinkų specifika. Komisijos pareiga yra vykdyti auditą ir tikrinti, kaip valstybėse narėse įgyvendinami daugiamečiai kontrolės planai ir oficiali kontrolė¹².

Pagal Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 Komisijos reikalaujama atlikti bendrus ir specialius auditus ir tikrinti, ar nacionalinės institucijos vykdydamos kontrolę užtikrina ir prižiūri tinkamą pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų taikymą. Atsakomybė už šį tikrinimą oficialios pašarų ir maisto kontrolės sistemoje, įskaitant geografinių nuorodų (GN) schemą, yra aiški. Auditus planuoja ir vykdo Maisto ir veterinarijos tarnyba (MVT, DG SANCO), visapusiškai bendradarbiaudama su DG AGRI.

30.

Auditas vietoje nėra vienintelė priemonė teisės aktų įgyvendinimo stebėsenai vykdyti. Komisija naudoja kitas priemones, tarp jų – pažeidimų tyrimo procedūras, dvišalius susitikimus su konkrečiomis valstybėmis narėmis, keičiasi nuomonėmis komitetuose.

¹² Pagal riziką nustatytose srityse gali būti atliekama kontrolė vietoje, likusiose srityse – nuodugnai tikrinant DNKP ir metinės ataskaitas.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

Bendras atsakymas į 31–32 dalių pastabas

2009 m. Audito Rūmai analizavo planus ir ataskaitas, kuriuos valstybės narės, vykdydamos Reglamento (EB) Nr. 882/2004 reikalavimus dėl planavimo ir atsiskaitymo, rengė pirmą kartą. Tuo tarpu Komisija dirbo su valstybėmis narėmis, kad pagerintų šiose ataskaitose pateikiamos informacijos apie visus sektorius kiekį ir kokybę; taip pat siekta, kad būtų pateikiama informacija apie SKVN arba SGN kontrolę.

2010 m. pradžioje DG AGRI įvertino dešimties valstybių narių (kuriuose MVT buvo suplanavusi atlikti bendrą auditą 2010 m.) DNKP ir metines ataskaitas atsižvelgdama į nuostatas dėl SKVN arba SGN ir pateikė MVT pastabas dėl šių dokumentų.

DG AGRI ir DG SANCO tarnybos bendradarbiauja, kad parengtų suderintos DNKP ir metinių ataskaitų analizės šabloną.

Žr. atsakymą į 26 dalies pastabas (paskutinę pastraipą).

33.

Pagrindinis schemos patrauklumo gamintojams veiksnys yra tai, kad pavadinimai, įregistruoti kaip SKVN arba SGN, yra saugomi kaip intelektinės nuosavybės teisės.

Be to, jos patrauklumą rodo kiti veiksniai, pavyzdžiui, tai, kad DG AGRI ir toliau gauna daug naujų paraiškų ir kad už daugelį produktų, turinčių įregistruotą pavadinimą, galima nustatyti antkainį, palyginti su neįregistruotais to paties sektoriaus produktais.

37.

Komisija dažnai susiduria su tuo, kad gaunamose paraiškose yra daug trūkumų ar informacija yra nepakankama. Komisija sistemingai siūlė paraiškų teikėjams galimybę papildyti, paaiškinti, pataisyti pradinę paraišką. Toks lankstumas ir glaudesnis bendradarbiavimas su paraiškų teikėjais iš esmės paaiškina vidutinę trukmę, kurią mini Audito Rūmai.

Komisija yra įsitikinusi, kad Audito Rūmų nurodytos 2010 m. išleistos dvejų gairės padės pagerinti paraiškų kokybę.

Be to, siekiant šio tikslo keliuose Komisijos posėdžiuose dėl SGN ir SKVN valstybėms narėms paaiškinta, kad šį lankstumą reikia riboti, siekiant užtikrinti spartesnę prašymų dėl įregistravimo tvarkymą, griežtai laikantis galiojančių taisyklių.

38.

Kaimo plėtros programavimas, visų pirma, grindžiamas nacionaliniais (regioniniais) poreikiais, kurie įtvirtinami atitinkama strategija. Logiška, kad 132 priemonę programavo ne visos valstybės narės. Vienoms valstybėms narėms SKVN arba SGN yra svarbios, kai kurioms kitoms valstybėms narėms jos gali būti ne tokios svarbios ir ribotas lėšas jos verčiau panaudoja kitose srityse. Taip pat žr. atsakymą į 46 dalies pastabas.

39.

Studija buvo parengta tuo metu, kai logotipai ir žymos apie produkto ES SKVN arba SGN statusą nebuvo privalomi, kitaip nei nuo 2009 m. gegužės 1 d., kai juos naudoti tapo privaloma. Su daugeliu garsiausių pavadinimų, kurių tapatybė rinkoje yra susiformavusi, SKVN arba SGN žyma arba logotipas nenaudojami.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

Pagrindinė schemos paskirtis – registruoti ir saugoti pavadinimus. Galimybė pasinaudoti rinkodaros priemonėmis ir kita ekonominė nauda yra antrinis minėtą pagrindinį tikslą papildantis siekis.

Komisija, toliau svarstydamą informavimo apie žemės ūkio produktus ir jų skatinimo reformą, nagrinės tinkamus būdus dar labiau patobulinti kokybės skatinimo schemas. Šis klausimas, be kitų dalykų, aptariamas 2011 m. liepos 14 d. paskelbtoje žaliwoje knygoje.

42.
Žr. atsakymą į 55 dalies pastabas.

43.
Kadangi 133 priemonė yra skirta ne tik GN schemoms, suprantama, kad pati GN schema negali būti svarbiausias prioritetas. Kai skatinimas yra susijęs, pavyzdžiui, su regionine kokybės schema, kuriai priklauso tik vienas produktas, normalu, jei didžiausias dėmesys bus skiriamas tam produktui. Apskritai maisto kokybės skatinimo schemos negalima atskirti nuo paties produkto, antraip vartotojas negalės schemas susieti su produktu.

44.
Tai, kaip priemonė įgyvendinama, galima sekti pagal pasiekimų rodiklį, pagal kurį skaičiuojami paremti informavimo ir skatinimo veiksmai. Priemonės svarba toliau vertinama pagal rezultatų rodiklį, pagal kurį vertinama žemės ūkio produktų, žymimų pripažintomis kokybės etiketėmis ir (arba) pagal pripažintus kokybės standartus, vertė. Tačiau tik pagal susidomėjimą priemone poveikio įvertinti vis dėlto neįmanoma.

46.
133 priemonė taikoma ne tik GN schemoms, bet ir valstybių narių pripažintoms kokybės schemoms. Be to, net jei valstybė narė neturi produktų, įregistruotų kaip SKVN arba SGN, ji gali 132 ir 133 priemones įtraukti į savo Kaimo plėtros programą (KPP), jei numato, kad bus registruojami geros kokybės produktai.

47.
Bendros išlaidos 2010 m. padidėjo 131 proc. (arba 9,18 mln. EUR), palyginti su bendromis išlaidomis 2009 m. pabaigoje.

49.
Išorės konsultantai jau parengė skatinimo priemonių vertinimus sektoriniu ir geografiniu požiūriais. Dviejų vertinimų, kuriuose aptartos konkrečios sritys, apimančios trečiųjų šalių programas ir konkrečių produktų sektorius vidaus rinkoje, išvados buvo teigiamos, atsižvelgta į jų rekomendacijas dėl tolesnių patobulinimų. Vertinimo metodai, įskaitant kiekvienos programos poveikio vertinimą, nuo 2008 m. tapo privalomi, o norminės nuostatos sugriežtintos atsižvelgiant į Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje Nr. 10/2009 pateiktas rekomendacijas. Į programas, kurios tvirtinamos po 2008 m., įtraukiami duomenys, į kuriuos bus atsižvelgiama šiuo metu vykdamant išorės vertinimą pagal Reglamentą (EB) Nr. 3/2008. Numatoma, kad šis vertinimas bus parengtas iki 2011 m. spalio mėn.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

52.

Komisija norėtų pabrėžti, kad:

- mažos gamintojų grupės taip pat gali naudotis 133 kaimo plėtros skatinimo priemone;
- praityje programos, kurios neapėmė didelės rinkos dalies, buvo tvirtinamos laikantis norminių sąlygų.

3 langelis

Atsižvelgiant ir į įtrauktų gyventojų skaičių, ir į ribotus biudžeto išteklius, kurie buvo skirti informavimo ir skatinimo tvar-kai, JAV ir Kanados bendrai finansuojamoje programoje daugiausia dėmesio skiriama nuomonės formuotojams ir lyderiams, o ne visuomenės nuomonei.

55.

Pagal Reglamentą (EB) Nr. 814/2000 kvie-timai teikti pasiūlymus informavimo priemonėms žemės ūkio sektoriuje paremti yra skelbiami kiekvienais metais. ES maisto kokybės politika per pastaruosius trejus metus buvo vienas iš prioritetinių veiksmų. Tačiau schemas siūlo būtent valstybės narės – Komisija negali jų įpareigoti tai daryti.

Numatyta įvairių, nors ir kuklaus biudžeto, priemonių, pavyzdžiui, informacinės kampanijos, radijo ir (arba) televizijos progra-mos, dokumentiniai filmai, diskusijų pro-gramos, universitetams, mokykloms skirtos priemonės, žiniasklaidos renginiai ir t. t.¹³

¹³ Žr. 2010/C231/05, OL N C 231, 2010 8 27, p. 8.

DG AGRI taip pat reguliariai dalyvauja žemės ūkio mugėse, konferencijose¹⁴, seminaruose, apskritojo stalo diskusijose ir t. t., kurias organizuoja valstybės narės ir trečiosios šalys, kad galimus dalyvius geriau informuotų apie GN schemą.

GN schemos užėmė svarbią vietą Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direkto-rato organizuotose aukšto lygio misijose¹⁵. Kokybės svetainėje per mėnesį apsilanko daugiau kaip 10 000 unikalių vartotojų, kurie tinklalapį peržiūri daugiau kaip 50 000 kartų.

¹⁴ Kokybė buvo viena iš pagrindinių 2010 m. Turine vykusio rengi-nio *Salone del Gusto*, kuriame dalyvavo ir DG AGRI, temų. GN sche-mos taip pat buvo aptariamose keliose konferencijose, pavyzdžiui, konferencijoje *Food quality certification schemes: adding value to farm produce*, kurią Komisija surengė 2007 m. vasario 5–6 d., arba dviejų dienų aukšto lygio konferencijoje, kuri 2009 m. įvyko Pra-hoje. 2010 m. DG AGRI paskelbė informacinį biuletinį apie kokybės logotipus.

¹⁵ Pavyzdžiui, aukšto lygio misija, išimtinai skirta GN schemoms, 2011 m. kovo 21–25 d. vyko Kinijoje, joje dalyvavo Komisijos narys, atsakingas už žemės ūkį ir kaimo plėtrą.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

57.

Reglamente (EB) Nr. 882/2004 nustatyta tinkama teisinė prievolių pagal visus maistą reglamentuojančius teisės aktus sistema.

Tačiau nereiškiant abejonių dėl Reglamento (EB) Nr. 882/2004 taikymo, Komisijos pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl žemės ūkio produktų kokybės schemų (COM(2010) 733 galutinis, 2010 12 10) pateikiama išsamesnė informacija apie GN apimančią kontrolės sistemą.

58.

Maistą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyta kontrolė, įskaitant 11 straipsnyje numatytas patikras, vykdoma laikantis bendrų taisyklių, nustatytų Reglamente (EB) Nr. 882/2004. Šis reglamentas taikomas visiems su vartotojų apsauga, įskaitant maisto ženklinimą ir vartotojų informavimą, susijusiems klausimams. Todėl produkto specifikacijos patikros yra aptartos. Konkretūs aspektai turėtų būti palikti valstybėms narėms. Atsižvelgiant į tai, kad gali susiklostyti daugybė įvairių situacijų, manoma, kad tolesnis suderinimas nėra tikslingas.

Pagal Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 reikalaujama, kad valstybės narės oficialią kontrolę vykdytų reguliariai, pakankamu periodiškumu, remdamosi rizikos vertinimu ir, be kitų dalykų, atsižvelgdamos į ankstesnę atitikties padėtį ir pačių bendrovių vykdomos kontrolės patikimumą.

1 rekomendacija

Dabartinėje reglamentavimo sistemoje, grindžiamoje Reglamentu (EB) Nr. 882/2004, nustatyti reikiamo išsamumo geografinių nuorodų patikrų reikalavimai. Pagal Reglamentą dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės, vadovaujantis subsidiarumo principu tam tikri šios kontrolės aspektai paliekami valstybių narių nužiūrai. Tai netaikoma paaiškinimams arba patikslinimams, kurie gali būti rengiami bendroje teisinėje sistemoje.

Tačiau Komisija su valstybėmis narėmis dar nagrinės tokius klausimus kaip minimali patikrų aprėptis, jų dažnumas, jų atrankos metodika, vykdant įsipareigojimus pagal Reglamentą dėl oficialios pašarų ir maisto kontrolės.

59.

Valstybių narių prievolė vykdyti patikras, kad nustatytų ir užkardytų neleistiną veiklą, yra numatyta Reglamente (EB) Nr. 882/2004. Reikalaujama, kad valstybės narės tai vykdytų tokiu būdu, kuris geriausiai atitiktų jų poreikius, atsižvelgiant į rizikos analizę.

2 rekomendacija

Reglamente (EB) Nr. 882/2004 nurodyti aiškūs patikrų, skirtų nustatyti ir užkardyti neleistinas veikas, kurias valstybės narės vykdo, remdamosi rizikos analize, principai.

Tačiau, nekeliant abejonių dėl šio reglamento taikymo, Komisijos pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl žemės ūkio produktų kokybės schemų (COM(2010) 733 galutinis, 2010 12 10) pateikiama papildoma, išsamesnė informacija apie GN apimančią kontrolės sistemą.

KOMISIJOS ATSAKYMAI

Šie klausimai taip pat bus nagrinėjami oficialios pašarų ir maisto kontrolės sistemoje.

Kalbant apie tarpusavio pagalbos nuostatas, jos jau taikomos pagal Reglamento (EB) Nr. 882/2004 IV antraštinės dalies (Administracinė pagalba ir bendradarbiavimas pašarų ir maisto srityse) 34–40 straipsnius.

60.

Auditas vykdomas ir audito poreikis nustatomas laikantis aiškių kriterijų – jie grindžiami rizikos analize, juose daugiausia dėmesio skiriama higienai ir saugai. Komisijos išteklių yra labai riboti ir sprendimai turi būti daromi atsižvelgiant į įsipareigojimus pagal visus maistą reglamentuojančius teisės aktus.

Taip pat žr. atsakymą į 3 rekomendacijos pastabas.

3 rekomendacija

DG AGRI ir DG SANCO sutarė, kad nuo 2011 m. pastarasis įtrauks su SKVN ir SGN susijusius klausimus į savo metines audito programas, visapusiškai bendradarbiaudamas su DG AGRI ir laikydamasis tokios pačios griežtos prioritetų nustatymo tvarkos, kokia taikoma kitose jo kuruojamose srityse.

Be to, šiuo metu tikslinama konkreti darbo tvarka, įskaitant informavimą apie daugiamėčius nacionalinius kontrolės planus (DNKP) ir metines ataskaitas.

61.

Ši schema visų pirma yra intelektinės nuosavybės apsaugos schema. Sukurtos tinkamos teisinės priemonės, gamintojams siūloma savanoriškai prisijungti prie schemas.

Gamintojai schema akivaizdžiai domisi – tai rodo nemažas įregistruotų pavadinimų skaičius (daugiau kaip 1 000), kurių rinkos vertė sudarė 14,5 mlrd. EUR (2008 m.).

Valstybės narės, kurios į ES įstojo 2004 m., dar tik pradeda intensyviau taikyti schemą. Todėl svarbios priemonės galimiems paraiškų teikėjams pritraukti yra prekybos mugės, teminės tarptautinės parodos ir (arba) paraiškų teikėjams skirtos gairės dėl geografinių nuorodų (SKVN arba SGN).

62.

Vartotojų informuotumui padidinti reikia nemažai laiko, juolab kad nuo 2009 m. gegužės 1 d. logotipus naudoti tapo privaloma. Be to, kaip paaiškinta atsakyme į V dalies pastabas, Komisija yra tikra, kad ėmėsi nuoseklių veiksmų vartotojų informuotumui padidinti. Tam, kad požiūris pasikeistų, prireiks laiko, be to, Komisija sutinka, kad išnaudotos ne visos galimybės, ir vykdydama savo skatinimo politikos reformą svarstys, kaip dar padidinti vartotojų informuotumą. ES maisto kokybės politika pastaruosius trejus metus buvo vienas iš informavimo apie žemės ūkio produktus priemonių prioritetų.

Derėtų pažymėti, kad tik valstybės narės gali siūlyti geografinių nuorodų skatinimo schemas.

Tačiau Komisija remia įvairias geografinėms nuorodoms skirtas informacijos priemones arba jose dalyvauja. Atsakyme į 55 dalies pastabas pateiktas nebaigtinis šios veiklos sričių sąrašas.

Taip pat žr. atsakymą į 4 rekomendacijos pastabas.

4 rekomendacija

Komisija, toliau svarstydamą informavimo apie žemės ūkio produktus ir jų skatinimo sistemos reformą, nagrinės tinkamus būdus dar labiau patobulinti kokybės skatinimo schemas.

Europos Audito Rūmai

Specialioji ataskaita Nr. 11/2011

Ar geografinių nuorodų schema yra parengta ir valdoma taip, kad galėtų būti veiksminga?

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras

2011 — 44 p. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-9237-274-3

doi:10.2865/78573

KAIP ĮSIGYTI ES LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Europos Sąjungos atstovybėse arba delegacijose. Jų adresus rasite svetainėje: <http://ec.europa.eu> arba sužinosite kreipęsi faksu: +352 2929-42758.

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Prenumeruoti leidinius (pvz., metines *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* serijas, *Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos rinkinius*) galite:

- tiesiogiai iš Europos Sąjungos leidinių biuro platintojų (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm).

EUROPOS GEOGRAFINIŲ NUORODŲ SCHEMOS TIKSLAS – SAUGOTI PAVADINIMUSTŲ PRODUKTŲ, KURIŲ YPATYBĖS SIEJAMOS SU GEOGRAFINE VIETOVE, KURIOJE JIE YRA GAMINAMI, BEI SUKURTI PALANKIAS EKONOMINES GALIMYBES ŪKININKAMS IR MAISTO GAMINTOJAMS. ŠIOJE ATASKAITOJE NAGRINĖJAMA, AR SCHEMOS KONTROLĖS SISTEMA YRA PATIKIMA IR AR SCHEMA YRA PATRAUKLI GAMINTOJAMS IR, ŽINOMA, VARTOTOJAMS. AUDITO IŠVADA YRA TA, KAD YRA BŪTINA PATIKSLINTI KAI KURIUOS SU SCHEMAI TAIKOMA KONTROLĖS SISTEMA, YPAČ SU PRODUKTŲ SPECIFIKACIJŲ PATIKROMIS IR SU NELEISTINOMIS VEIKOMIS, SUSIJUSIUS KLAUSIMUS IR KAD NĖRA AIŠKIOS, GAMINTOJŲ IR VARTOTOJŲ INFORMUOTUMUI DIDINTI SKIRTOS STRATEGIJOS.

EUROPOS AUDITO RŪMAI

Leidinių biuras

ISBN 978-92-9237-274-3

9 789292 372743